Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 36 (42) Vilnius, šeštadienis, 1929 m. rugpiūčio mėn. 24 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Savaitinis politikos, visuomenės ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1.
Redakcija priima nuo 10 iki 12 val.
Administracija priima 9— 2 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina
Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams—4 auks., pusei metų—2 aks., 3 mėn.—1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat.
Užsienyje metams 1 doleris.
Užsisakyti galima nemažiau kaip 3 mėnesiams.

Del p. Vileišienės iškelto sumanymo.

Skaitytojams jau žinoma, kad nuo kurio laiko žinomoji Vilniaus lietuvių veikėja p. Em. Vileišienė yra išvykusi Šiaurės Amerikon, kur uoliai renka aukas mūsų prieglaudų auklėtiniams ir bendrai lietuvių moksleiviams. Kaip ta vispusiškai reikalinga akcija sekasi p. Em. Vileišienei, tuo tarpu tiksliai nežinome; sužinosime tik jai pačiai sugrįžus Vilniun. Bet čia man svarbu paliesti kitas klausimas. kurį nesenai iškėlė p. Vileišienė savo laiške, rašytame „Vilniaus Rytojun". (žiūr. 28 Nr.).

Kitais metais minėsime 500 metų Lietuvos genijaus, D.Kunigaikščio Vytauto mirties sukaktuves. Kaip mes jas minėsime? Aš pirmane „Vilniaus Rytojaus" numery iškėliau tą klausimą siūlydamas pagerbti mūsų tautos didvyrio sukaktuves bent pora veikalų, kurių vienas būtų parašytas moksliškai, antras populiariai, skiriamas plačioms lietuvių masėms, kad tuo būdu parodyti Vytauto Didžiojo nuopelnus Lietuvai. Po to straipsnio redakcija padėjo prierašą, skatinantį ir daugiau tuo klausimu atsiliepti. Deja. Praėjo beveik jau metai, o tuo kausimu daugiau nė žodžio. Vieni mat užsiėmę demokratizmo gynimu, kiti Mickevičiaus paminklo projekto klausimu lenktyniuoja „Słowo" skiltyse, o Studentų Sąjunga, iš kurios sukaktuvių minėjimo klausimas išėjo, apsėsta keleto komunistų, daugiau skyrė laiko rietenoms, kurias visuomet sukeldavo minėta komunistų grupė (jie save vadina realistais) ir tuo būdu Vytauto mirties sukaktuvių minėjimo klausimas vėl pamažu užmirštas. O tuo tarpu iki sukaktuvių beliko vieni metai. Taigi savaimi kyla klausimas, ar gi mes, Rytų Lietuvos lietuviai, pamosime ranka į sukaktuves to mūsų tautos didvyrio ir genijaus, kurio garbingi palaikai ilsisi Lietuvos sostinės katedroje? Tai būtų iš mūsų pusės netik negarbinga, bet tuo savo elgesiu parodytumėm tik mūsų bejėgiškumą ir visišką tautinės ambicijos stoką. Žinome, kad Nepriklausomoj Lietuvoj senai jau yra susitvėrę net du komitetai: lietuvių visuomenės ir dvasiškijos. Pirmasis ruošiasi pagerbti Vytautą, kaipo Lietuvos galybės simbolį, kaipo mūsų tautos Lietuvoje vadą; antrasai, kaipo krikščionybės įvedimo apaštalą. Tuo tarpu mes sėdim rankas sudėję ir dairomės, arba bariamės. To būti negali. Mes privalome krusterti ir tai vieniena kryptimi, privalome nors ir per trumpą laiką prisiruošti prie tų sukaktuvių minėjimo.

Čia ir kyla klausimas kaip gi iš tiesų turime paminėti tas sukaktuves? Pradžioje minėjau kad dar pernai siūliau paminėjimui išleisti bent du veikalus apie Vytautą, jo gyvenimą ir nuopelnus. Bet tai neišsemia programos, tai tik sudaro visumos dalį. Pasirodo, kad esama daug praktiškesnių sumanymų tas sukaktuves paminėti. Štai tokį sumanymą, visai naują yra padavusi p. Vileišienė. Kas tai per sumanymas? P. Vileišienė siūlo pastatyti Vytauto Didžiojo Gimnazijos rūmus Vilniuje. Sumanymas vertas kuo plačiausios paramos.

Vytauto Didžiojo Gimnazija yra bemaž vienintelis lietuvių mokslo šaltinis Rytų Lietuvoje. Yra tai galima sakyti mokslo tvirtovė, iš kurios labai daug laukia mūsų krašto lietuvių visuomenė ir netik mūsų krašto, bet visa tauta. Kitais metais Vytauto Didžiojo Gimnazija švęs savo 15 metų gyvavimo sukaktuves, ir tos sukaktuvės mažu skirtumu berods sutaps su Vytauto mirties sukaktuvėmis.

Tuo tarpu iki šiol mūsų Gimnazija gyvena mažuose rūmuose, kur ir oro ir vietos maža, nes Gimnazija viso labo turi 12 salių klasėms. Taigi kalbant apie tai ir iškyla klausimas apie nuosavių Gimnazijai rūmų įsigyjimą. Dalykas yra sunkus, bet ne neįvykdomas. Kalbėti apie naujų namų pastatymą beveik netenka, nes šiandieną Vilniuje nieks namų nestato, bet apie nuosavų rūmų įsigijimą reikia netik kalbėti, bet reikia tas klausimas imti konkrečiau svarstyti ir spręsti. Tiesa, apie tai senai laikas buvo pagalvoti ir kartu padaryti, bet iki šiol kažkodel tylu.

Mūsų moksleiviai trokšta ankštose klasėse ištisus metus. O to būti negali. Reikia apie tai pagalvoti. Pirmoji mintį padavė p. Vileišienė. Ją reikia paremti, o paremti reikia todel, kad čia kalba eina apie Vilnių, apie Vytauto amžinojo poilsio vietą. Be abejo, vieni patys Vilniečiai tokių namų šiandieną neįsigys, priseis kreiptis į laisvosios tautos dalies brolius, priseis vėl kreiptis į brolius, gyvenančius užjūryje. Tiek daug kartu mus gelbėjo sunkioje ir materialinėje ir moralinėje padėtyje, reikia tikėtis, kad padės mums ir šiame nuotykyje.

O mes juk norime vieno: Minint Vytauto Didžiojo mirties sukaktuves, paminėti jas matomuoju paminklu,—*pastatyti Vytauto Didžiojo Gimnazijos rūmus Vilniuje*, iš kur plauktų lietuviškojo mokslo spinduliai po visą Rytų Lietuvą, nušviesdami tamsiąją mūsų padangę. Mums reikalinga kuodaugiau lietuvių inteligentų, reikalingi mūsų tautinės kultūros palaikytojai, reikalingi mūsų visuomenei vadai. Visa tai galės duoti tik lietuviška mokykla, galės duoti pirmoj eilėj Vytauto Didžiojo Gimnazija.

Bet, deja, čia žodžių maža, reikalingi yra darbai, pasišventimai. Todel pradžiai aš siūlau sudaryti kuo artimiausiu laiku komitetą ar kitaip pavadintą iš Gimnazijos mokytojų ir šiaip visuomenės atstovų būrelį, kuris užsimtų tuo klausmu, išdirbtų aukų rinkimo planą, suorganizuotų patį rinkimą.

Ir jeigu mums pasisektų įsigyti atatinkami Vytauto Didžiojo Gimnazjai rūmai, mes pastatytumėm gražiausią mūsų genijaus atminčiai paminklą jo ir mūsų numylėtame Vilniuje.

Todel tikiu, kad tas klausimas, kurį pirmoji pakėlė viešinti dabar Amerikoje p. Vileišienė, tas gyvo pritarimo mūsų tautiškai galvojančios visuomenės tarpe į darbą!

R. Mackevičius.

Draugei, Teisių Magisterei, Laimutei Šlapelytei jos su Teisių Daktaru Kaziu Graužiniu sutuoktuvių proga reiškia nuoširdžiausių linkėjimų

VIL. LIET. STUDENTŲ SĄJUNGA.

Vilniaus klausimas.

Genevoje vieši Amerikos lietuvių laikraščių korespondentai. Jie tvirtina, kad šį rudenį Tautų Lyga pradėsianti svarstyti Vilniaus klausimą visoje pilnumoje. Lietuvos nusistatymui pritaria ir Tautų Lygos generalinio sekretoriaus padėjėjas p. Sigimura, kuris šiais metais viešėjo N. Lietuvoje ir turėjo progos arčiau susipažinti su jos gyvenimu.

Į Genevą į Tautų Lygos kongresą ketina vykti ministeris pirmininkas prof. Voldemaras, N. Lietuvos pasiuntinys Berlyne p. Sidzikauskas, p. Čiurlionienė ir p. Dimša, kaipo delegacijos sekretorius.

*

Lietuvos ministeris pirmininkas prof. Voldemaras pasiuntė Tautų Lygai telegramą, kurioje praneša apie nuolatinius plečkaitininkų puolimus į N. Lietuvą per administracinę liniją. Telegramoje nurodyta eilė vietų, kur tie puolimai įvyko, ir gana smulkiai aprašyti pasieno policijos susirėmimai su plečkaitininkais. Galop prašo Tautų Lygos sekretoriaus šią telegramą patiekti Tautų Lygos Tarybai.

*

Šio mėn. 21 dieną išvyko Genevon Laikinojo Vilniaus Lietuvių Komiteto pirmininkas p. Konstantinas Stašys ir prof. kun. Petras Kraujalis. Abudu mūsų krašto lietuvių visuomenės atstovai dalyvaus Tautinių Mažumų kongrese, kuris prasidės šio mėn. 26 d. Genevoje.

Savotiški priekaištai.

Lenkų telegrafo agentūra Pat del antrojo prof. Voldemaro skundo Tautų Lygai, kad lenkai uždarė administracinę liniją ūkininkams pačiu darbimečiu, daro priekaištą, jog dar nesenai Lietuvos vyriausybė skundžiusis del daromų lengvatų pereiti sieną. Keistoka tik, kad pačių lenkų nevienodai tas uždraudimas buvo aiškinamas: Vilniaus lenkų laikraščiai aiškino daromais Marcinkonių apylinkėse manevrais, Varšuva savo atsakyme Tautų Lygai aiškinasi banditų gaudymu. Apie banditus tame krašte šiuo metu niekas nieko negirdėjo.

Vokietijos Lietuvių šventė.

Rugpiūčio mėn. 11 d. Tilžėj Vokietijos lietuvių susivienijimas šventė 10 metų savo pokarinio veikimo sukaktuves. Susivienijimas iš tikrųjų yra įsteig as 1901 metais, tačiau po karo persiorganizavo. Iškilmės įvyko naujai įrengtoj, gražioj, jaukioj lietuvių salėj, kuri yra miesto centre ir kurioj telpa apie 400 žmonių.

Sale buvo pilnutelė publikos.

Šventės programą atliko: pačioj pradžioj lietuvių choras padainavo: „Visi į eilę sustokime" — Vydūno kompoziciją. Paskui tas pats lietuvių choras padainavo lietuviškų dainų. Miesto orkiestras išpildė ketetą dalykėlių, vietinės lietuvaitės solistės padainavo ketetą dalykėlių, suvaidino Vydūno komediją „Numanė", p. Vydūno, Jagomasto, Mačiulaičio ir Lapino prakalbos.

Susivienijimas gavo daug sveikinimų telegramomis ir raštų iš Didž. Lietuvos, iš Klaipėdos kr. Taip pat iš tautinių mažumų Vokietijoj s-gos ir iš atskirų Vokietijos mažumų organizacijų, kaip lenkų, vendų, frizų, danų ir kt. Po programos buvo šokami lietuviški šokiai. Šventės nuotaika kuo puikiausia. Visos kalbos giliai patriotiškos ir gyvos. Iš nuotaikos, iš kalbų, iš susirinkusių gausumo galima spręsti, kad susivienijimo aktingumas yra aktyvus. Šventė nusitęsė iki ankstyvaus ryto. Be to, buvo atsilankę 20 svečių iš D. Lietuvos ir iš Klaipėdos krašto.

Politinė apžvalga.

Olandijos sostinėje Hagos mieste nuo rugpiūčio 6 dienos yra susirinkę atstovai iš visų valstybių, kurios dalyvavo paskutiniame kare. Į tą miestą dabar yra nukreiptos viso pasaulio akys, nes tai, kas ten dedasi, turi didelės reikšmės.

Didysis karas pasibaigė 1919 metais Versalės taika. Tuomet buvo nustatyta taikos sąlygos tik bendrais bruožais ir smulkmenos palikta aptarti vėliau. Versalės taika numatė, kad Vokietija turi sumokėti nugalėtojams karo nuostolius, bet nenustatė, nei kiek reikės sumokėt bendrai, nei nenurodė, kurios valstybės gaus daugiau, kurios mažiau. Be to, Vokietija turėjo atiduoti nugalėtojams vieną savo turtingiausį kraštą, Pareinę, kaipo užstatą, ir tą kraštą galės atgauti tik tuomet, kai bus nustatytos karo nuostolių atlyginimo smulkmenos. Taigi dabar Hagoje ir eina derybos del tų smulkmenų. Dar daug anksčiau buvo šaukiamos valstybės į tokias derybas ir po kiekvienų derybų Vokietijos padėtis pagerėdavo. Vokietija tai žino ir todel derybų nesikrato ir mokėti karo nuostolius sutinka. Tik visa nelaimė, kad pačios valstybės nugalėtojos savo tarpe negali susitarti. Dar prieš Hagos derybas buvo nustatyta, kad didžiausią išgautų iš Vokietijos pinigų dalį paims Prancūzija su Belgija, paskui Anglija, dar paskui kitos valstybės. Taip atrodo turėtų ir būti, nes nuo karo daugiausiai nukentėjo Prancūzija ir Belgija ir daug mažiau Anglija. Su tokiu padalinimu sutiko ir buvusioji Anglijos konservatorių vyriausybė. Bet paėmus valdžią į savo rankas darbo partijai, ši panorėjo pasirodyti daug taupesnė, negu konservatoriai, ir Hagoje pareikalavo žymiai didesnės sau dalies. Tam pasipriešino prancūzai su belgais. Politikai, arba dip'omatai, visuomet mandagūs žmonės ir moka liežuvį valdyti; bet kai priėjo prie kišeniaus reikalų, tai neišlaikė. Anglų ministeris Snoudenas taip užgiedojo, kad prancūzai per laikraščius pavadino jį neišauklėtu žmogumi. Snoudenas savo reikalavimų griežtai laikosi ir nemano nusileisti. Kadangi sekmingas derybų užbaigimas visiems rūpi, tai pradėta ieškoti budų patenkinti anglus, ir jau 80% jų reikalavimų išlygintą, tačiau Snoudenui vis dar maža. Vokiečiai, prancūzai ir kiti pradeda nekantriauti ir labai galimas dalykas, kad Hagos derybos gali pasibaigti niekais. Štai kodel pasaulis taip domisi tomis derybomis. Jos geriausiai parodys, ar taika tikrai įsigyvens, ar vel pakibs kaip ant plauko. Bet kol dar iš Hagos politikai neišvažiuoja, nereikia nustoti vilties, kad jie kaip nors susikalbės. Tomis derybomis labai nepatenkinti ir lenkai. Jų spauda kelia didelį triukšmą, kodel jų politikų neprileidžia prie derybų ir neklauso jų reikalavimų. Iš tikrųjų taip ir yra. Visas svarbiausias derybas veda anglai, prancūzai, vokiečiai, belgai, amerikiečiai, italai ir japonai, o kiti visi—už durų; jiems tik patieks paskui pasirašyti sutartį. Žinoma, kad užgauta kitų savimeilė.

*

Lenkija Hagos derybomis labai susirūpinusi. Ten podraug su karo nuostolių atlyginimu bus išrištas ir kitas labai svarbus klausimas, būtent: Vokietijai bus sugrąžintas pokarinis užstatas—Pareinė. Jau dabar anglai pareiškė, kad dar prieš naujus metus išves savo kariuomenę iš Pareinės; prancūzai žada tai padaryti tik pasibaigus deryboms del atlyginimo. Jei tai įvyktų, tai vokiečiai gautų laisvas rankas vakaruose ir visas jėgas įtemptų savo sienų su Lenkija išlyginimo klausimui, kaip dabar darė vakaruose. Tai būtų didelis Lenkijai pavojus. Jau dabar lenkai vieni kitus kaltina, kad nemokėjo savo laiku nuo vokiečių apidrausti; daugiausia kaltina prancūzus, kad šie nebrangina gero sugyvenimo su Lenkija ir dabar ieško progos nuoširdžiai susitaikinti su jos amžinais priešais—vokiečiais. Politikoje vyrauja išrokavimas; prancūzai mato, kad daugiau laimės susitaikę su vokiečiais, negu remdami nuolat lenkus, ir todel nesvyruodami sukasi į juos nugara.

Lenkija paskutiniu metu susirūpinusi ir savo ūkio sustiprinimu. Jei ūkis stiprus, reiškia—šalis turtinga. O turtinga ji tuomet, kai daug gamina kokių nors vertybių ir jas išveža į svetimas šalis. Kad būtų galima gaminti vertybes, reikalinga jėga, tokia jėga yra garas; elektra, arkliai, žmonės. Paskutiniu metu geriausia jėga pripažinta—elektra. Todel dabartinė vyriausybė ir sumanė elektrą įkinkyti į Lenkijos fabrikus, arba kaip sako: šalį elektrifikuoti. Pradėta ieškoti norinčių tuos darbus atlikti. Pasisiūlė taip vadinamoji „Harimano bendrovė", ir su ja pradėta tartis; buvo numatyta elektrifikuoti net šešias vaivadijas, vadinasi, beveik pusę Lenkijos. Tačiau tokiam sumanymui pasipriešino žymi lenkų dalis ir per laikraščius pradėjo jį smarkiai peikti. Net dabartinė Lenkijos vyriausybė, kuri ne labai skaitosi su seimu, susimąstė ir, berods, nuo gero sumanymo bus priversta atsisakyti. O visas triukšmas kilo tik del to, kad „Harimano bendrovė" yra vokiečių bendrovė. Lenkai vokiečiu nepasitiki ir bijo pakliūti į jojo rankas. Jie sako: vokiečiai pradžioje paims mūsų ūkį į savo rankas, paskui panorės mus valdyti ir sunku bus jų nusikratyti. Jų protavimas atrodo gana teisingas, bet šalies gyventojams nuo to nė kiek ne geriau, nes nepašalinamas svarbiausias jų priešas—skurdas.

*

Anglija jau galutinai susitaikė su Egiptu. Egiptas Afrikoje, ten, kur plaukia Nilo upė. Šalis labai turtinga ir buvo žinoma dar prieš Kristaus gimimą, kaipo galinga valstybė. Egiptą tuomet valdė karaliai, faraonais vadinami; paskui Egiptą užkariavo romėnai, dar vėliau turkai, pastarieji jame ilgiausiai viešpatavo. 19 amžiaus pabaigoje Egiptas pakliuvo į prancūzų ir anglų rankas ir jie bendrai jame šeimininkavo. Tačiau anglai prancūzus išstūmė ir paliko Egipte vieni. Anglai valdė Egiptą labai sumaniai ir stengėsi egiptiečių būklę pagerinti; tame ir glūdi visi anglų pasisekimai kitose šalyse, kad jie kitataučių nesmaugia ir ne šnaudoja be krašto be galo. Anglams bešeimininkaujant egiptiečiai atbudo, tautiškai susiprato ir pradėjo reikalauti nepriklausomybės. Anglai, sukrovę Egiptan nemaža savo turto, iš pradžių priešinosi, bet pagalios sutiko tartis. Dabar derybos jau pabaigtos, Egiptas jau nepriklausoma valstybė. Anglai vietoje komisoriaus atsiųs pasiuntinį. Tik anglai išsiderėjo iš Egipto, kad jis niekuomet su jais nekariaus; paliko jam laisvas rankas kariauti kartu su Anglija ir tik su jos priešais.

*

Kinijoje neramu. Mes jau buvome minėję, kad kiniečiai varo rusus bolševikus iš savo šalies ir ima į savo rankas Mandžurijos gelžkelius, kuriuos pastatė dar caro valdžia. Bolševikai užsigavo ir pareikalavo iš kiniečių grįžti prie seniau įsigyvenusių santykių. Gudrūs kiniečiai su atsakymu vilkino ir vis daugiau bolševikų varė į Rusiją. Pagalios jie atsakė rusams, kad su nieku kariauti nenori, nes pasirašę esą Kelogo paktą ir todel negražu jis taip greitai pamiršti. Tuo tarpu patys traukė kariuomenę arčiau pasienio ir stiprino savo jėgas prieš rusus bolševikus, net buvusios rusų carų kariuomenės karininkai (juos vadina baltagvardiečiais) stojo kiniečių kariuomenėn prieš bolševikus. Bolševikai, išvesti iš kantrybės vilingų kiniečių atsakymu ir dar keistesniu jų elgesiu, paskyrė į Tolimus Rytus (Sibiras) atskirą kariuomenės vadą Bliucherį ir pavedė jam sudaryti atskirą kariuomenę prieš kiniečius. Tokio bolševikų nusistatymo vaisių nereikėjo ilgai laukti. Paskutiniu metu laikraščiai praneša, kad rusai pradėjo jau grumtis su kiniečiais. Dabar kiniečiai visam pasauliui skelbia, kad bolševikai pirmieji sulaužė taiką ir juos privertė tik gintis. Ar prieis prie tikro karo, dar sunku pasakyti, nes daug kas mano, kad bolševikai nėra prisiruošę kariauti. Viena tik aišku, kad kiniečiai galutinai nusikratys „baltųjų velnių" — rusų bolševikų.

Panaikino rinkimus.

Šiomis dienomis įvyko Kaltinėnų valsčiaus tarybos rinkimai. Kaltinėniečiai ėjo iš vien ir tarybon pravedė susipratusius lietuvius. Juto tai „šlėktelės" ir dėjo visas pastangas tą vienybę suardyti. Pralaimėjus rinkimus, jie įtempė visas jėgas neprileisti išrinktų vyrų į tarybą. Iš tikrų šaltinių sužinojome, kad tie rinkimai panaikinti.

Kerštas.

Mūsų kaimas buvo pačiame pasieny su Vokietija. Visi mūsų kaimo gyventojai gaudavo valsčiuje leidimus vaikščioti Vokietijon; tie leidimai tesėdavo keturioms savaitėms: išeidavo vienas — imdavome kitą. Ir vaikščiojo žmonės Vokietijon, kas alaus išgerti, kas cukraus parsinešti (ten rūsų cukrus buvo pigesnis), kas tabokos vokiečiams nunešti. Visi mes buvome apsirėdę vokiečių gelumbėmis, apsiavę vokiečių batais; pas visus galima buvo rasti vokiečių degtinės. Geri tai buvo laikai! Nuneši ten tai, ko jiems trūksta, brangiau parduosi; pats gi parsineši, ko trūksta, pigiau nusipirkęs. Tik vargas buvo parsinešti ir nunešti. Muitinėse stropiai dabojo, kad nenešioti kontrabandos; neretai muitinėje žmogų ir nurengdavo ir vežimą gerokai iškratydavo, — vis tos kontrabandos ieškojo. Bet ir mes įgudę buvome, mokėjome muitinės valdininkų budrumą apgauti. Be to jie labai dažnai savo kratas atlikdavo paviršutinai, ir del jų gyventi dar buvo galima. Dar geresni buvo pasienio ruseliai kareiviai. Duosi tiems rubliuką, pastatysi buteliuką — ir vešk iš Vokietijos uždraustus daiktus ištisais vežimais. O tai buvo geras uždarbis. Žydai vertelgos mokėjo gerus pinigus, kai jiems pristatai — jų Vokietijoje pirktas prekes.

Jau daug piktesni buvo „akcizininkai". Tai buvo ir gi pasienio sargyba, kuri ieškojo šioje pusėje netikėtai prasprukusios per sieną kontrabandos. Tie akcizininkai dažniausiai vaikščiojo po du tris krūvoje, naktimis slapstydavosi kur krūmuose, pelkėse, miškuose ir tykodavo grįžtančių iš užsienio vargšų kontrabandininkų. Uolūs tai buvo šunes. Ir nenuostabu... Už kiekvieną sugautą kontrabandą jie gaudavo ne mažą dovaną; už sugautą kontrabandą su jos nešėju—gaudavo dar daugiau. Todel siuto jie ir iš visų jėgų darbavosi. Ir papirkti tuos buvo sunku. Je gaudavo geras algas, dideles dovanas iš valdžios, ir jam rubliukas — tik nusispiauti. Taigi su tais akcizininkais mums buvo daugiausiai vargo ir bėdos ir su jais dažniausiai reikėdavo susiremti, net gi pasišaudyti.

Turėjau aš gerą šunį; protingas tai buvo Dievo sutvėrimas, žmogaus kalbą supratsdavo. Iš tolimų vietu grįždavo pats namo. Pasakysiu jam: „ciucka, namo!" — ir Rudis tuojau nuo manęs atstos ir kaip vėjas pasileis bėgti. Naudojaus aš juo, kai reikėdavo nedidelę kontrabandą parnešti. Nueisiu, būdavo, į užsienį, nupirksiu šį tą brangesnio, pririšu gerai Rudžiui po kaklu ir „ciucka, namo!" Rudis daug kartų parnešdavo tokiu būdu tai šilko ryšulėlį, tai brangius žuvininkų tinklus, tai gero likero butelį. Suuodė akcizininkai mano Rudžio gabumus ir—nušovė. Nušovė tuomet, kai jis žiemą bėgo per užšalusį, kaip stiklas, ežerą. Net verkiau netekęs tokio gero pagalbininko, kuris ilgus metus ištikimai tarnavo ir ne vieną rubliuką man į kišenių įvarė.

Pradėjau aš teirautis, ieškoti mano šuns galo kaltininko. Kai žmogus ko nori — visuomet pasiekia. Iš netrukus sužinojau, kas mano Rudį nušovė. Pradėjau galvoti, kaip čia jam pikčiau atkeršyjus. Sugavus kur vieną apdaužyti — ir maža, ir negražu. Pasamdyti už vieną kitą buteliuką bernus mušeikas — dar gali sveikatą jam atimti, arba ir visai nuduobti; paliktų našlė su mažu vaikeliu amžinai nuskriausta. Šie keršto būdai man visai netiko, aš norėjau surasti geresnį, gražesnį. Aš norėjau taip iš jojo pasijuokti, kad paskui jis neturėtų nė kur dėti akių...

Pasisakiau savo kaimynui, geriausiam mano jaunystės draugui ir dideliam visokių juokų mėgėjui. Jis man patarė pakišti jam tokią kontrabandą, nuo kurios jis gerokai apsijuokintų prieš savo vyresnius. Sugalvojome visa ligi mažiausių smulkmenų, ir laukiau patogaus laiko.

Tyčia pradėjome skleisti gandą, kad už poros savaičių bus nešama didelė kontrabandą. Gandai pasiekė ir akcizininkų ausis. Subruzdo jie, pradėjo ruoštis jos gaudyti. Visi jų sumanymai man buvo gerai žinomi iš vyresniojo akcizininko tarnaitės. Dabar buvo patogus laikas.

Tamsią naktį išėjo akcizininkai į artimus prie pasienio krūmus ir sugulė po vieną. Išėjau ir aš su nelabai dideliu maišeliu ant pečių. Jau aušti pradėjo, kai aš išėjau, ir stačiai pasukau ten, kur buvo nužiūrėta mano auka. Einu, slenku krūmais...

— Stok! — suriko akcizininkas.

Aš pasukau į tankesnius krūmus ir dingau jam iš akių. Išbėgau į aukštesnę vietą ir... jam pasirodžiau. Akcizininkas šoko vytis. Bėgu aš per griovius, per klampias vietas — akcizininkas paskui. Pribėgau prie platesnio griovelio, maišelį numečiau nuo pečių, pats peršokau kiton pusėn, pabėgėjau aukštesnėn vieton ir atsisėdau ant kelmelio. Pribėgo prie maišelio akcizininkas, stabtelėjo, be ne ilgam. Panorėjo jis suimti ne tik „kontrabandą", bet ir mane, kad didesnę dovaną gauti. Šoko jis per tą patį griovelį ir netrukus atsidūrė prie manęs visas uždusęs, sukaitęs.

— Kur, ponuli, taip skubi? — prakalbinau jį.

— Pas tave! — suriko jis įniršusiu balsu.

— Pas mane!? Tai prisėsk, pasilsėk, pakalbėsime ir del reikalo! — atsakiau jam ramiai.

— Dar kalbėsime! Tu nešei kontrabandą ir aš tave suimu! — rėkė jis ne savo balsu.

— Aš —kontrabandą?! Persižegnok žmogau... Kur gi įrodymas?

— Ten už griovelio... Einame!

— Aš neisiu.

— A tu dar priešinsies! Gerai...

Ir paleido šuvį į viršų. Neilgai trukus atbėgo ir jojo du draugu su vyresniuoju.

— Štai kontrabandininkas! — parodė jis savo vyresniajam į mane, vis dar ramiausiai besėdintį ant kelmelio.

— Meluoji! — atsakiau. — Aš ėjau šienauti ir tu be reikalo mane sulaikei. Štai ir dalgis...

Dalgis gulėjo čia pat; aš jį atnešiau čia ir palikau prie kelmelio dar vakar.

— Aš tau parodysiu taip per akis meluoti... Einame prie kontrabandos!

— Einame, — atsakiau ramiai.

Jis eina pirmas, aš paskui, kiti du paskui mane. Peršokome per griovelį ir atsidūrėme toje vietoje, kur prieš valandėlę aš pamečiau savo maišelį. Maišelio nebėr. Pradėjo akcizininkai dairytis, ieškoti — nebėr. Jį buvo paėmęs mano kaimynas.

— Durak že, Saška, durak!— pasakė per dantis vyresnysis plodamas ranka akcizininką per petį. Šis tik nosį nuleidęs tylėjo.

Netrukus išsiskirstėme. Aš nuėjau tikrai šienauti, jie — namo.

Ilgai girdėjau dar jų kvatojimą.

„Tai tau už mano Rudį!" — nusijuokiau ir aš.

Vebe.

Šventojo Tėvo kalba.

Čia paduodame Šv. Tėvo kalbos santrauką, kurią jisai pasakė Lietuvos maldininkams, atsilankiusiems šiemet Romoje.

Red.

Mano mieli vaikeliai lietuviai ir lietuvaitės ir brangioji Lietuva!

Aš turiu nepaprastai didelio džiaugsmo matyt čia Jus visus ir visas atvykusius iš Pabaltijos krašto, iš mano širdžiai taip brangios Lietuvos, kurią aš pats asmeniškai turėjau progos pažinti. Juk man teko būti Kaune ir keliauti kiaurai per visą Jūsų kraštą. Ir šitas kraštas, Lietuva, paliko manyje gražiausių įspūdžių, atsiminimų. Todel ypatingai džiaugiuosi Jumis visais ir visomis čia susirinkusiais ir Jūsų tėvyne Lietuva, kuriai Jūs atstovaujate.

Jūs atvykote į Romą dalyvauti mano, kaip katalikų tėvo, jubiliejuje ir apturėti atlaidų. Mane tai ypatingai džiugina. Bet, dalyvaudami šitame mano jubiliejuje, Jūs dalyvaujate kartu kiekvienas ir savo jubiliejuje. Nes būdami Romoje, katalikybės lopšelyje, kur šventųjų kūnai guli, kur didingos bažnyčios dievo garbę skelbia, Jūs įgausite naujų pajėgų, kurios Jūsų gyvenimui trykš naujais gyvybės šaltiniais, ir Jūsų, kaip katalikų, darbai bus gražūs, duos geriausių vaisių. Juk juo būsime geresniais katalikais, juo visas mūsų gyvenimas, veiksmai bus gražesni, kilnesni. O tokiais būdami būsime geresniais ir savo krašto vaikais, tėvynainais. Tuomet žydės krašte ir gera tvarka, nes bus geras įstatymų vykdymas, geras krašto reikalų tvarkymas. Taigi juo žmogus yra gilesnis, geresnis katalikas, juo jis yra geresnis tėvynainis, krašto pilietis.

Kartu katalikai turi neužmiršti vieno svarbaus dalyko, tai kad nėra gyvenimo be veikimo, kaip kad nėra veikimo be gyvenimo. Akcija (veikimas) yra tiek pat svarbi žmogaus egzistencijos dalis, kaip ir pats gyvenimas, nes gyventi tai yra veikti, o veikti tai yra gyventi.

Aš džiaugiuosi matydamas čia prieš save Jūsų tokį didelį būrį, atvykusių taip iš toli, nepabugusių kelionės nepatogumų ir nuovargio. Aš džiaugiuosi visa širdžia ir teikiu visiems ir visoms palaiminimą.

Mane ypatingai džiugina, kad čia Jūsų tarpe yra atvykę katalikiškojo jaunimo ir katalikų mokytojų atstovai. Jiems aš teikiu ypatingą palaiminimą.

Aš džiaugiuosi matydamas tokį skaitlingą, gražų dvasiškijos būrį. Jums tenka, vyskupams vadovaujant, dirbti ypatingai svarbus ir sunkus darbas, nes Jūs esat žmonių sielų ganytojai. Eidami į šį darbą, Jūs atsižadate žemiškųjų gerybių. Ir aš čia noriu pabrėžti, kad be šitos sąlygos ganytojavimo darbas yra neįmanomas, o kartu ir priminti mūsų ganytojaus Jėzaus Kristaus žodžius, kuriais jis pasakė, kad pirmon eilėn žmogus turi rūpintis sielos išganymu, o visa kita jam savaime bus duota. Taigi aš teikiu Jums mano ganytojiškąjį palaiminimą. Kartu aš teikiu ypatingą palaiminimą Jūsų Vyskupams, kurių vadovybėje Jums tenka dirbti taip sunkus ir atsakomingas darbas.

Aš laiminu visus, visus asmeniškai čia atsilankiukius, laiminu visus Jūsų darbus, užmanymus ir visa, ką Jūs turite. Parveškite mano palaiminimą Jūsų šeimoms, vaikams, tėvams, giminėms, draugams, pažįstamiems, ligoniams ir ką tik turite savo mintyse. Aš laiminu visą Jūsų kraštą, brangiąją Lietuvą.

„Rytas".

Iš mūsų draugijų gyvenimo. Lietuvių Šv. Kazimiero d-jos skyrius Daugeliškyje, Švenčionių apskr.

„Ryto" mokykla.

(Laiškas Redakcijai).

Senai buvau Vilniuje, dar prieš karą. Išlipau iš vagono, perėjau požemiu į stotį, ir atsidūriau išsvajotoje, numylėtoje mūsų tautos sostinėje.

Miršta Vilnius. Pirmučiausia metasi į akis nepaprastai mažas judėjimas mieste, nesimato to gyvumo, kurį aš mačiau seniau. Žmonės slankioja, kaip šešėliai, jaučiama prislėgimas. Taip ir veržiasi palyginimas su bičių aviliu, netekusiu motynos. Visur krautuvėse tik skundžiasi: maža apyvarta, dideli mokesčiai, sunkūs laikai. Dažnai ištisas dienas išsėdi krautuvėse tik patys pardavėjai.

Bet kai pamačiau išknaisiotas vidurmiesty gatves, kai pamačiau greta apdabintų šiaip taip namų apgriuvusį tinką ligi plytų, kai pamačiau išdaužytus vietomis langus, visai apleistus namus ir tai tokiose vietose, kur pirma virte virė gyvenimas — pasijutau ir aš prislėgtas.

Užkrečiamoji liga, nieko nepadarysi.

Pradėjau lankytis lietuvių įstaigose. Panorėjau užeiti į „Rytą" ir susipažinti su lietuvių švietimo darbu. Beieškodamas „Ryto" Literatų gatvėje, 11 Nr. p. Konstantino Stašio namuose, pamačiau iškabą: Pradžios mokykla „Rytas".

Užeisiu, manau.

Palypėjau neilgais plačiais laiptais ir atsidūriau koridoriuje su keliomis durimis. Pasibeldžiau į pirmas pakliuvusias. Netrukus atsivėrė visai kitos durys ir jose pamačiau jauną liekną vyruką.

— Tamsta pas mumis su reikalu? — prabilo jis maloniai šypsodamasis.

Pasisakiau, ko atvykau.

— Prašau, prašau! Į mūsų mokytojų kambarį...

— Tai pas jumis ir mokytojų kambarys yra... — pamaniau, bet nieko nepasakiau.

Vyrukas — mokytojas, kaip vėliau sužinojau — nusivedė mane per prieškambarį į mokytojų kambarį. Tas kambarėlis nedidelis, jaukus. Tarp langų stovi nedidelis staliukas, ant jojo guli diktoka knygų ir sąsiuvinių krūvelė, stovi maža d-ro Basanavičiaus fotografija. Sienoje — Vytis, didelis d-ro Basanavičiaus paveikslas, kalendorius. Prie sienos prisiglaudusi nedidelė stiklinėmis durimis spintelė; joje moliniai arkliukai, grybai, dėželėje vabzdžių rinkinys, kūbai, prizmės; — visa tai mokinių išdirbiniai per rankų darbo pamokas, arba surankiota per išvykas.

Mokytojas mandagiai paprašė prisėsti. Įsikalbėjome.

— Tamsta domisi mūsų mokykla... Gal geriau bus, jei aš Tamstai ją parodysiu! — pasiūlė mokytojas.

Aš sutikau.

Per tą patį prieškambarį (čia mokiniai palieka viršutinius drabužius) įėjome į klasę. Suolai, staliukas, lenta, spinta, languose gėlės, sienose Didžiųjų Lietuvos Kunigaikščių paveikslai, vaikų piešinėliai...

— Šis kambarys — mūsų mokyklos lopšys, — pradėjo mano malonus vadas.

Čia pradėta mokinti pirmieji vaikai. Pradžioje jų ne per daug buvo ir juos mokė tik viena mokytoja. Antrais ir trečiais metais mokinių skaičius žymiai padidėjo ir „Rytas" paskyrė dar ir mane. Vaikus mokinome rytą ir vakarą, pakaitomis su mokyklos vedėja. Nepatogu buvo. „Rytas" pasistengė mokyklos butą praplėsti, geras namų savininkas pritarė. Dabar mokslas eina rytais, ir daug smagiau dirbti...

Iš šio kambario perėjome į kitą, mažesnį.

— Čia atliekame rankų darbo pamokas. Čia vaikai lipdo, karpo, knygų rišti mokinasi. Savo knygynėlio knygas patys vaikai riša, aptaiso...

Ir tikrai čia užtikau reikalingiausius rankų darbo pamokoms įtaisymus.

Toliau nuėjome į antrą klasę, užėjome ir į kambarėlį, kur vaikai gauna priešpiečius.

— Mūsų mokyklą lanko mažiau pasiturinčių tėvų vaikai. Turtingesni įsikūrė atskirą mokyklą pie „Kultūros". Vaikučiai ateina gan iš toli, iš priemiesčių.

Paneuropa—Suvienytos Europos Valstybės.

Mūsų laikais šaly išbujojusio atskirų tautų šovinizmo, vienų prieš kitas neapykantos, ir nuolatinių, jei ne kruvinųjų, tai tyliųjų kovų,— išaugo naujas pasaulio valstybių sutvarkymo klausimas. Atsirado žmonių, kurie visomis išgalėmis stengiasi sušvelninti tarpusavį tautų priešingumą ir kartu pakėlė naują klausimą—atskirų pasaulio dalių vieningo valdymosi klausimą. Kaip tai suprasti? Imsime pavyzdžius. Yra pasaulyje 5 dalys: Azija, Amerika, Europa, Afrika ir Australija. Kiekviena dalis turi daugybę tautų ir valstybių. Svarbiausią vaidmenį vaidino ilgus amžius Europa, bet ilgainiui išaugo Amerika, atbudo po truputį Azija, ir jau šiandieną jaučiamos tarp šių trijų pasaulių dalių lenktynės. Visiems žinoma, kad šiuo metu visos beveik Europos valstybės sėdi Amerikos kišenėje. Amerika visus laiko savo rankose, o jos ginklas — doleris nesibijo nei dujų, nei aeroplanų. Nepaslaptis yra, kad kai kurios Europos valstybės, kaip pav. Prancūzija, tiek yra įsiskolinusios Amerikai, kad tiesiog nėra galimybės tų skolų sumokėti. Negeriau dalykai stovi ir su kitomis valstybėmis.

Dabar grįšime į Aziją. Azijoje, kaip žinome, gyventojų skaičiumi dominuoja Kinija, kuri turi apie 400 milijonų gyventojų. Tai yra skaitlingiausia pasaulio tauta. Tiesa, ilgus metus Kinija, ačiū savo konservatiškumui ir tamsumui, buvo gudriai išnaudojama apsukrių Europos kapitalistų, bet paskutiniu metu Kinijoje vadovaujant gen. *Čaikeišekui* prasidėjo visos tautos atgimimas, vienyjimasis. Be abejo, Kinijos susivienyjimas dar negreit atsistos ant kojų, nes ten dar labai žymi yra Europos kapitalistų ir išnaudotojų įtaka, bet tas vienyjimasis vistik yra įvykęs faktas ir jis plėsis, augs. O tai ir yra Europai „geltonasis pavojus" *), apie kurį kaskart balsiau kalbama ir rašoma.

Iš čia matome, kad Europa atsidūrė tarp dviejų kitų dalių: galingojo ekonominiu atžvilgiu diktatoriaus — Amerikos ir augančios Azijoje Kinijos galybės. Kaip tas pavojus išaiškinti? Yra keletas priežasčių. Iki šiol Europa skaitoma, kaipo aukščiausios kultūros ir civilizacijos auklėtoja ir saugotoja. Tuo tarpu Amerikoje visame kame viešpatauja dolerio garbinimas, ir ten plečiasi kultūra tik ekonominė, viskas ten tobulinama ta kryptimi ir tam tikslui, kad kaskart įgyjus didesnius kapitalus, turtus. Tuo tarpu Europoje matome ką kitą. Europoje pirmoj vietoj stovi dvasinė kultūra: mokslai, menas, literatūra. Bet Europa yra ekonominiu atžvilgiu elgeta, Europa nuniokota nuolatinių karų, kurių baisiausias buvo Didysis pasaulio karas. Čia vėl kyla klausimas, kodel gi Europa yra taip subiednėjusi? Atsakymas yra vienas—Europa subiednėjo ačiū nuolatiniams karams, ačiū išaugusiam iki absurdo tautų šovinizmui, neapykantai. Juk kur daugiausiai pralieta 1914—1918 metais kraujo, kur tiek daug žuvo jaunų vyrų, kur tiek daug sugriauta ir sudeginta miestų ir ištisų sodybų, jeigu ne Europoj? Tat nestebėtina, kad praėjus pro Europą 1914—1918 metais kruvinajai ir liepsnotajai audrai, visas kraštas buvo paverstas pelenais ir griuvėsiais. Ir dar kas charakteringa. Atskiros Europos valstybės, besigrumdamos 1914—1918 metais tarpusavy, skolindavo Amerikoje pinigus, o dabar tai pačiai Amerikai, kurios kraštas net ir šūvio negirdėjo, turi visas skolas išmokėti.

Štai del šitų sumetimų, kaikurie Europos politikai jau senai pradėjo galvoti, kaip ir kokiu būdu atsispirti ekonominiam Amerikos viešpatavimui ir kartu augančiai Azijos galybei. Paaiškėjus, kad Tautų Sąjunga yra bejėgė apsaugoti Europą nuo karo pavojų ir visai negali sušvelninti tautų skirtingumų, o kartu ir atstatyti sunaikintų turtų—buvo prieita prie kitos, visiškai skirtingos nuomonės, būtent, prie įkūrimo Paneuropos, arba aiškiau sakant „Suvienytų Europos Valstybių". Beabejo, tai tik sumanymas. Prie to sumanymo įvykinimo dar labai toli, bet vistik pravartu su juo susipažinti, o juo labiau, kad apie tai šiais laikais labai daug kalbama ir rašoma. Yra net susiorganizavusi „Paneuropos Sąjunga", kurios pirmininku yra *R. N Coudenhove Kalergi*. Jisai neseniai parašė atsišaukimą „Į Visus Europiečius". Šį atsišaukimą žemiau atsispaudiname norėdami supažindinti „Vilniaus Rytojaus" skaitytojus, kaip galvoja tie, kurie nori Europos valstybes sujungti. Štai atsišaukimo pilnas tekstas:

„Prieš penkiolika metų netikę ir ciniški vadai įstūmė Europą į pasaulinio karo sūkurį. Milijonai užmuštųjų ir sužeistųjų, milijonai našlių ir našlaičių—štai to baisaus avantiūriško žygio vaisius.

Prieš dešimtį metų pasibaigęs karas nedavė žmonėms nei tikros taikos nei tikro susipratimo.

Vėl pasidalijo Europa į priešingas puses—daugiau ji turi savyje neapykantos, daugiau nepasitikėjimo ir nusiminimo, negu 1914 metais. Naujas Europos susmulkinimas ruošia naują pasaulinį karą.

Tame melo ir neapykantos chaose vienas didžiųjų Europos politikų—Aristides Briandes*) ištarė žodį, kuris gali duoti taikos užtikrinimą, sutaikyti tautas, atnaujinti mūsų pasaulio dalį (Europą) tuo žodžiu yra — *Suvienytosios Europos Valstybės*. Tas žodis yra darbo pradžia, jis skelbia karą visiems tauti-

*) Kiniečiai priklauso geltonajai žmonių rasei, todel toksai yra ir pavadinimas.

*) Apie tai išsitarė tuometinis Prancūzijos užsienių reikalų ministeris Briandas (dabar ministerių pirmininkas) vienam prancūzų žurnalistui.

Reikia juos, ypač žiemą, sušildyti. Taigi ir duodame jiems priešpiečių stiklinę karštos arbatos su pyragaičiu. Ačiū Laikinojo Komiteto pirmininkui p. K. Stašiui tai jojo nuopelnas...

Taip aiškino man malonus mokytojas, vedžiodamas mane iš vieno kambario kitan.

Vėl sugrįžome mokytojų kambarin.

— Sakei Tamsta, kad „Ryto" mokyklą lanko mažiau pasiturinčių tėvų vaikai... Kodel gi turtingesni vengia? — paklausiau mokytojo.

— Čia jau greičiausiai veikia pasaulėžiūros skirtumai. „Rytą" ir jojo mokyklas kodel tai priskaito prie „dašiniųjų" ir tik del jie, „pažangieji" ir vargšų užtarėjai, mūsų šalinasi...

— Kokie santykiai su valdžia?

— Apie tai geriau nekalbėsiu, tai ne mano dalykas. Mums, mokytojams, ne politika rūpi, bet mokyklos darbas. Apie santykius su valdžia Tamstai geriau papasakos tie, kas politika užsiima.

— Kokių metodžių prisilaikote bemokindami? — paklausiau po tokio nelaukto atsakymo.

Kartu prisipažinau, kad šiuose dalykuose mažai nusimanau, ir net bijojau paklausti. Bet ką išgirdau — nustebau.

— Į Tamstos klausimą del to nelengva ir atsakyti. Bet pamėginsiu. Mes nusistatę laikytis vieno: eiti tik gerai ištirtais mokymo keliais. Mokyklos uždavinys—vaikus auklėti ir mokyti.. Visokie mėginimai — gera ar bloga ta ar kita naujasia metodė — mes griežtai atmetame. Tedaro tai tie, kas tam dalykui pasišventęs yra arba kas vaikų ateities nebrangina. Už tat gerų praktiškų vaisių, galiu pasigirti, susilaukėme: *Šiemet iš mūsų mokyklos pirmą kartą išlaikė egzaminus į antrą gimnazijos klasę...*

Atsisveikinau ir išėjau.

Varnas.

Šiaurės kraštų apaštalas.

Ryšy su 1100 metų sukaktuvėmis, kai šv. Ausgaras atvyko Švedijon krikščionybės platinti švedų sostinėn Stokholman atvyko apie 100 žymesnių Bažnyčios atstovų. Tarp jų buvo ir kardino iš Muencheno Faulhaberis ir ir Poznanės Hlondas. Stokholmo rotušėje svečiai buvo iškilmingai priimti. Paskui svečiai laivu plaukė į ežero Maelaro salą, kur šv. Ausgaras pradėjo apsakinėti Dievo žodį. Čia buvo padarytas altorius ir iškilmingai atlaikytos mišios. Yra žinių senovės raštuose, kad šv. Ausgaras prieš 1100 metų aplankęs taip pat lietuvių ir latvių kraštą, kur jo laivą atnešusi kilusi marėse audra.

Pastabos apie rūkymą.

Nors rūkymas nėra tokia didelė blogybė, kaip svaiginamų gėralų vartojimas, tačiau jis vis dėlto priklauso prie žmonijos ydų. Bet su ta blogybe nėra taip griežtai kovojama, kaip su alkoholiu. Gydytojai, tiesa, įrodinėja jo kenksmingumą, bet tie jų moksliški samprotavimai labai mažai teranda atgarsio rūkytojų tarpe. Nežinia, ar dėl pasipriešinimo menkumo, ar dėl nikotino galybės, bet tabokos vartojimas visą laiką eina d dyn. Pav., italų statistikos daviniais, laikotarpyje nuo 1909 m. ligi 1928 m., surūkytos tabokos pypkėmis padidėjo nuo 5,5 milijonų kg. ligi 8 mil. kg. O dar labiau padidėjo sigarėčių rūkymas. 1909 m. buvo surūkyta tik 2,520,000 sigarėčių, o 1928 m. — 13,515,000.

Europiečiai pirmą kartą susidūrė su tabokos rūkymu 1492 m. Kai Kolumbo jūrininkai, atradę Antilių salas, išlipo į krantą, jie labai stebėjosi, kad tenykščiai gyventojai, susisukę sausų lapų „bankrutkas" rūkė.

Europoje taboka pasirodė XVI amž. pabaigoje. Iš pradžios ji buvo malama į miltelius ir vartojama, kaip smilkylai virs dideliais žmonijos nuodais. Tačiau tas įvyko. Europietis galvojo nuosekliai. Jei tabokos dūmai malonūs pasmilkyti, tai, gali būt, jie bus dar malonesni įtraukti į plaučius? Buvo išgalvotas tam tikras pabūklas, kurį mes dabar pypke vadiname, į jį įpylė tabokos miltelių ir pirmas rūkytojas gimė...

Pypkės vartojimas tęsėsi kiek daugiau, kaip du šimtmečius. Iš pradžios pypkės nepraktiškumo niekas nematė, nes niekas nemanė, kad būtų galima išgalvoti ko geresnio. Bet pypkės rūkymas, iš tikrųjų, yra nešvarus dalykas. Ir štai, praėjusio šimtmečio viduryje, pasirodo sigarėtės. (Tiesą sakant, sigarėčių išradėjai yra Antilių salų gyventojai, kurie rūkė sausus, susuktus lapus). Kaip matome, sigarėčių rūkymo mada dar neturi nė šimto metų. (Lietuvoje sigarėtės mažai prasiplatinę. Papirosų madą mums paliko rusai. Vakaruose papirosų nėra). Tuo būdu, nikotinas išlindo iš prirūkusios pypkės ir suvyniojo švelniu, plonu popierėliu. Taip švariau ir estetiškiau.

Rūkymas Lietuvoje nėra taip labai išsiplatinęs, kaip kituose kraštuose. Tikslių statistikos davinių mes neturime, bet labai galimas daiktas, kad koks 40% mūsų vyrų nerūko. Apie moteris nėra nė kalbos: rūkanti moteris pas mus didelė retenybė, tuo tarpu kaip užsienyje, tai beveik paprastas dalykas.

Įvairenybės.

Mūsų dienų retenybė.

Rumšiškės miestely (N. Lietuvoje) gyvena senukas Antanas Dvareckas 105 metų amžiaus. Tokį amžių išgyveno daugelis. Tačiau nuostabu, kad šį senįj pamatęs pirmą kartą nepamanys jį esant taip turtingą metais— atrodo 50 — 60 metų amžiaus. Šis senelis dar apdirba vidutinį ūkį. Jisai viena ranka lengvai užsimeta ant pečių centnerį javų. Tai bent senelis. Retas mūsų dienų vyras su juo susidės. Klausą tačiau turi blogą — vos begali susikalbėti — skundžiasi, kad jį esą kas tai smarkiai sumušę, nuo to ir klausa sugedusi.

Kinijoj seniausiasis pasaulyje žmogus, turįs apie 250 metų. Visoje apylinkėje tasai kinas yra visų gyventojų labai gerbiamas. Turi mokinių būrį, kuriuos moko kaip reikia gyventi, kad sulauktų tokio amžiaus.

Štai jo nurodymai ir taisyklės:

1) Būti visuomet ir visur ramiam.

2) Neskubėti ir vaikščioti, kaip paukštis.

3) Miegoti taip, kaip miega šunes.

Jisai Li-Čing-Junas ir iki šiol užsiima gydomųjų žolių prekyba. Buvo 14 kartų vedęs ir jo šeimyna (vaikai ir anūkai) sudaro 180 asmenų.

Caro turtai.

Amerikon atvyko viena moteriškė, sakydama, kad ji esanti Rusijos caro Nikalojaus duktė Anastazija ir kad jai priklausą visi likę nužudyto caro turtai. Ji jau pasisamdė advokatus ir tie pradėjo tų turtų ieškoti. Jie paskelbė visų šalių spaudoje reikalavimą, kad bankai ir kitos įstaigos bei asmens, kurie laiko savo globoje kokį nors buvusio caro turtą, tuojau atsilieptų ir pasakytų, kiek to turto pas juos yra. Kalbamoji moteris sako, kad caras yra palikęs nemažiau 100 milijonų dolerių. Tie turtai esą išmėtyti po visas šalis, bet daugiausia jų esą Amerikos ir Anglijos bankuose. Caro giminės ketina tai moteriškei priešintis ir įrodinėja, kad ji paprasta apgavikė, nes bolševikai yra nužudę visą caro šeimyną ir jokių caro dukterų pasauly dabar nesą. Tuo pačiu laiku sovietų Rusijos valdžia pasisamdė ir gi advokatą ir pavedė jam užvesti Amerikoje bylą ir išieškoti visus buvusio caro turtus Rusijos valstybei.

Keistas paprotys.

Rytų Indijoje yra įsigalėjęs paprotys, kad jaunesnė sesuo negali ištekėti, kol vyresnioji dar mergauja. Pasitaiko betgi, kad vyresnioji sesuo del savo negražumo ar del ligos nesuranda vyro ir todel užkerta kelią jaunesnėms. Taigi, norėdami pašalinti tokią kliūtį, gudrūs Indijos gyventojai sutuokia nelaimingą merginą su medžiu arba su gėle, ir sutuoktuvių ceremonija atlieka labai iškilmingai su visomis smulkmenomis. Tos sutuoktuvės yra baisios ištekėjusiai tik tuomet, jei jį atiduodama kuriam nors šventam augalui. Mergina, susituokusi su pinija, gluosniu arba skroblu, negali persiskirti, nors ir atsirastų vėliau mėgėjas užmauti jai aukso žiedą ant baltų rankelių. Indai tiki, kad tuose medžiuose apsigyvenęs yra kuris nors dievaitis ir šis smarkiai nubaustų savo neištikimą žmoną ir visą jos giminę. Sutuoktuvės gi su kitais medžiais, ypač su vaisiniais, nėra amžinos ir lengvai suardomos, jei tik atsiranda merginos gražumo adoratorius iš vyrų.

Kaip pašalinti danties gėlimą?

Pavasarį ir rudenį daugeliui be jokios rodos patalogiškos priežasties ima gelti dantis. Vienas Amerikos dantistas paskelbė, kad dantų gėlimas galima pašalinti tokiu būdu: reikia paimti bet kokią prunkšlę (užtenka labai mažo), pripilti degtinės ir prunkšti į nosies šnervę iš tos pusės, kurioje gelia dantį. Prunkšti reikia tolei, kol degtinės lašai ims varvėti į burną. Po pusės minutės danties gėlimas pranyksta. Kai kada reikia prunkštimą pakartoti. Jei būtinas reikalas, galima pakartoti trečiu ir ketvirtu kartu. Toks degtinės prunkštimas į nosies šnervę naikina bet kokį danties gėlimą, bet suprantama, skausmo priežasties nepanaikina ir jei dantis yra išpūvęs, ar po juo yra votis, rekia jį kitaip gydyti.

---

niems šovinistams ir Europos atžagareiviams. Bet jis kartu skelbia taiką visiems geros valios europiečiams, kurie nenori naujo karo, bet taikingo visų Europos tautų bendradarbiavimo. Briando žodis suskirstė Europą į dvi dalis. Paneuropiečių, kurie nori išnaikinti Europoje karą ir antieuropiečių, kurie trokšta trukdyti Europai susivienyti.

Laikas verčia skubėti. Už poros mėnesių susirinks vyriausybių atstovai pirmon Paneuropos valstybių konferencijon, kad nutarti už ar prieš Paneuropą. Tuose mėnesiuose antieuropiečiai surinks visas jėgas, kad sunaikinus Europos susivienyjimo darbą. Tuose mėnesiuose paneuropiečiai privalo surinkti visas jėgas, kad suvienyjus Europą. Lošimas artinasi. Priešingųjų tautų nacijonalistai tiesia vieni kitiems rankas ir pakišdinėja argumentus bendrai kovai prieš Paneuropą. Decizija už Europą arba prieš ją nėra tai partijos programos klausimas, bet sąžinės klausimas.

Protingas Europos tautų išrokavimas, kalba už Paneuropą, kuri užtikrina taiką ir ūkio gyvenimo organizaciją. Ir tiktai benuovokinė politika gali, įtirtinti amžiniems laikams neapykantą tarp europiečių ir priruošti Europos karą, kurio pasekmės iš kalno žinomos: Kris Europa, kris Europos tautos, kris kultūra ir ūkio gyvenimas.

Ir tik benuovokinė ūkio politika gali dirbtinai laikyti muito sienas, kurios smulkina Europos rinką ir brangina prekes. Ačiū tam, kad Suvienytos Amerikos valstybės neturi vidaus muitų, jos gali keldamos gamybą numušti kainas ir padidinti darbininkams užmokesnį. Nieks nekliudo Europai, kad ji sekdama tą pavyzdį sudarytų muito uniją, sudarytų 300 milijonų konsumentų vidaus rinką ir tuo būdu suteiktų europiečiams sveikos ekonominės organizacijos geradarybę.

Antieuropiečiai negali užginčyti tų faktų, todel griebiasi kitų priemonių ir šaukia: „Paneuropa yra pavojinga tautinei, kultūrai, ji neapsaugos tos kultūros prieš politiką, vedančią į karą ir revoliuciją" Paneuropa nesuniveliuos Europos tautų, bet suorganizuos jas pastoviam bendradarbiavimui. Todel netikėkite tiems, kurie šaukia: „Paneuropa reiškia priešingos mums tautos hegemoniją". Paneuropa gyvuos, kaipo lygiateisių tautų sąjunga, arba jos visai nebus. Mažiausia Europos tauta turi savo labai daug ambicijos, kad savo laisvę pakeistų kitos tautos viešpatavimu. Kalbų skirtumai negali būti argumentu prieš susivienyjimą: Šveicariją matome pavyzdžiu, kad įvairiomis kalbomis kalbančios tautos gali gyventi taikoje, susiorganizavusios vienoje sąjunginėje valstybėje. Europiečiai abiejose jūsu sienų pusėse gyvena žmonės panašiai galvoją, turį panašius jausmus, susidomavimus, idealus ir viltis, taip pat mylį savo šeimas, savo kalbą, savo tėvynę, taip pat trokštą taikoje dirbti ir visai nemaną, kad ką nors užpuolus ar apiplėšus kaimyną. Bet kiekvienoje sienų pusėje yra intrigantų, kurie naudodamiesi kalbų įvairumu, stengiasi piudyti vienus prieš kitus ir sėti nepasitikėjimą, neapykantą ir panieką. Tiems intrigantams jau nuo senai sekėsi taikingas Europos tautas priversti prie tarpusavių žudynių. Europiečiai, baigkit su tuo galutinai. Atsipeikėkite. Vienykitės. Tikėkit sau. Dovanokite vieni kitiems. Dirbkite bendrai taikos labui. Dirbkite bendrai Paneuropos labui.

Dabartinis laikas yra tinkamiausias, negu kada nors. Artimiausiuose mėnesiuose bus priimtas nutarimas, nulemiantis Europos gyvavimą, taiką ir karą (jūsų asmenišką likimą, jūsų vaikų gyvenimą ir mirtį). Stokite taikos pusėn, stokite Europos pusėn, stokite į Paneuropos Sąjungą, kuri jau septinti metai kovoja Visoje Europoje už jos suvienyjimą ir kurios garbės pirmininkas Aristides Briandas turi dabar įgyvendinti Europos suvienyjimą.

Paneuropiečiai. Po penkiolikos metų, pilnų liūdėsio, per šių dienų sienas ir vielų užtvaras, per apkasus ir vakar dienos spygliuotas vietas paduokite sau rankas prietelystės, draugiškumo ženklan ir bendradarbiavimo valiai. Pareikškite jūsų valią prie susivienyjimo: prakalbose, susirinkimuose, sąjungose ir partijose. Ieškokite naujų paneuropiečių, ieškokite organizacijų, kad kuodaugiausiai stotų Paneuropon. Nešiokite Paneuropos ženklus. Iškabinkite Paneuropos vėliavas. Įrodykite, kad priaugote prie laiko svarbumo. Jeigu jūsų politiniai vadovai neveda jūsų tuo keliu, priverskite juos tai padaryti. Europą sutvers vien europiečių valia ir Europos tautų valia. Atminkite 1914 met. rugpiūčio 1 d. *). Atminkite, kad tik Paneuropą sukūrius, bus užtikrinta, kad ta diena mūsų istorijoj nepasikartos.

R. N. Coudenhove Kalergi,
Paneuropos Sąjungos Pirmininkas.

Šitą atsišaukimą atsispausdino šio mėnesio pradžioje beveik visa pasaulinė spauda. Apie Paneuropos klausimą, kaip pradžioje minėjau, kalbama ir rašoma labai daug. O kaip matome iš atsišaukimo, ta kryptimi dirbama jau septyni metai, reiškia turi būti jau nemažas būrys žmonių, kad tai idėjai pritaria ir ją remia net žymiausi pasaulio politikai. Beabejo, sunku ir anksti kalbėti apie smulkiąją būsimos Paneuropos, arba geriau pasakius, Suvienytų Europos Valstybių programą, bet jau iš to matosi, kad ta idėja bus vykinama.

Ir kažin, ar neateis laikas, kuomet neapykantos pilnos viena prieš kitą Europos tautos, nepaduos viena kitai rankos, kad pradėti naują darbą, kūrybos, o ne griovimo, meilės, o ne neapykantos, taikos, o ne karo gyvenimą.

Ra. M.

*) Tą dieną buvo paskelbtas karas.

ŪKIO SKYRIUS.

Apie linus.

Rovimas. Linus rauja anksčiau arba vėliau, tai pareina nuo to, kokį nori gauti pluoštą. Jeigu norima gauti geriausią pluoštą, tai linus rauja anksčiau, o jei nori gauti gerų sėmenų, tada rauja vėliau.

Olandijos ir Belgijos ūkininkai rauja linus dažniausia žydėjimo metu, nes jiems rūpi gauti kuo geriausias pluoštas. Sėkla jie nesirūpina.

Kitur vėl rauja linus tada, kai jie peržydi ir sėklą užmezga. Sėkla tačiau būna dar minkšta, stiebai dar visiškai žali ir tiktai apatiniai lapukai pradeda rausti. Tokių linų pluoštas yra labai geras ir gražus. Tačiau vienu ir kitu atveju negali būti kalbos apie sėklos gavimą. Tą nuostolį padengia aukštesnė pluošto kaina, negu vėliau nurautų linų.

Pas mus tačiau negalima rekomenduoti ankstyvo linų rovimo,nes semėnys pas mus sudaro gana rimtą pelno šaltinį. Anksčiau nurauti linus pas mus galima tik tada, jei iš priežasties gausaus patręšimo azoto trąšomis arba drėgnumo, linai išgultų, arba jei vėlai buvo pasėti ir yra pavojaus, kad savo laiku gali nenunokti. Tokiuose atsitikimuose geriausia bus nieko nelaukiant linus tuojau nurauti, nes belaukiant sėklos nunokimo, galima visiškai pagadinti pluoštą, o taipogi ir sėklą.

Trečias linų rovimo perijodas yra tada, kuomet linai nugelsta, apatiniai lapukai ligi puses augalo jau nukritę, sėklos jau pilnos, bet dar žalios spalvos. Tada gauname pluoštą kiek blogesnį, negu pirmam ir antram rovimo perioduose, bet tą nuostolį pilnai padengia sėmenų kaina.

Ketvirtas linų rovimo periodas pareina tada, kuomet sėmenys jau visiškai išsivysčiusios, lapukai beveik visi jau nukritę, galvelės patrinus tarp delnų suplyšta, stiebai jau kaviniai. Šį rovimo laiką parenkame tada, kuomet mums rūpi gauti gera sėkla. Pluoštas tokių linų būna šiurkštus, trapus ir pasižymi rūdies spalva.

Linus paprastai raujama rankomis. Kaip kur didesniuose ūkiuose, ypač kur daugiau sėja linų, praktikuoja linų piovimą dalgiais. Bet tai yra netikęs būdas, nes žymiai pagadina pluoštą ir sumažina jo vertę. Dalgiais galima piauti linus tada, jai jų valymui paskiriame ketvirtą rovimo periodą. Tada dalgis linams maža ką pakenks, nes ir taip pluoštas bus nekoks.

Rauja linus pluoštais, paimant rankomis aukščiau vidurio taip, kad šaknys būtų vienodoje padėtyje. Jei paimti linus nelygiai, tai patraukus dalį augalų galima visiškai nutraukti. Jeigu linai nelygūs, tai jau raujant būtinai reikia juos susortuoti, būtent: ilgesniuosius sau o trumpesniuosius — sau. Taipogi labai būtų gera, kad ir sustatyti juos skyrium, kad nesimaišytų.

Nurovę linus sustato į krūveles ir duoda jiems galutinai išdžiūti ir prinokti. Po to, veža į klojimus ir tuojau imasi kulti, nes kitaip ilgai užsitęstų pluošto perdirbimas.

Linų kūlimas. Linus kulia spragilais, nubrauko galveles, arba kulia tam tikromis mašinomis.

Vidutiniai ūkininkai linų sėja nedaug, todel dažniausiai išsikulia juos spragilais. Tačiau kuliant linus spragiliais reikia žiūrėti, kad nebūtų mušama spragilu per visą lino stiebą, bet tik per galveles. Geriausia būtų suklojus linų pėdelius ant grendymo pirmiau pridengti jų stiebus balkiu, o po to jau kulti. Tada pilnai bus garantuota, kad spragilas nepalies linų stiebų. Priešingam atsitikime sudaužyti stiebai paklostyti arba mirkinami greit pages ir vietoj gero pluošto duos daugiau pakulų.

Galvelių braukymas vadinamuoju šepečiu yra žymiai geresnis už kūlimą spragilais, nes čia nei kiek nepasigadina linų šiaudai, taigi ir pluoštas.

Tačiau šis būdas tuo yra negeras, kad atima daug laiko ir delto yra per brangus. Tas būdas gali būti praktikuojamas pas tuos ūkininkus kurie maža sėja linų, arba kurie nesiskubina su linų sėklos valymu.

Sparčiausiai linus galima iškulti tam tikra kuliamąja mašina. Mašina tokia gali būti pritaikinta prie manieżo ir pristačius 12 darbininkų gali iškulti per dieną ligi 60 cent. metr. linų.

Tačiau smulkiam ūkininkui pirkties linams kulti mašiną neapsimokės ir tai geriausiai galėtų padaryti ūkio ratelio nariai, susitvėrę taip vadinamą „mašinų bendrovę".

Jeigu linai išsyk nubraukomi šepečiu, tai galveles laiko sausoj vietoj, o vėliau, kai daugiau yra laisvo laiko, iškulia. Laikyti sėklą geriausia kartu su pelais. Sėklą valo arpomis, o sortuoja tam tikrais trijeriais, kurie galima rasti prie kiekvienos javų valymo stoties linų sėjimo rajonuose.

Linus iškūlus, tojau imamasi apdirbinėti jų pluoštą, kitaip sakant, atskirti nuo šiaudų.

Linų pluošto apdirbimas. Geriausia ir naudingiausia būtų tada, jei ūkininkas užsiimtų tiktai šiaudų ir sėmenų produkavimu, o pluošto atskirimą ir apdirbimą pavestų tam tikriems koperativams, kurio pats būtų nariu. Panašus koperativas turi pasamdęs žinovus ir turi naujas linams apdirbti mašinas, todel pluoštas išeina iš tų pačių linų daug geresnis, negu gautų kiekvienas atskiras ūkininkas, brangesnis ir noriai perkamas užsieniuose. Atskiram ūkininkui sunku pluoštas gerai apdirbti, todel paprastai gaunama maža ir menko pluošto ir daugiau pakulų. Žinoma, už tokius linus ūkininkas negali gauti geros kainos.

Taigi, jeigu ūkininkai nori brangiau parduoti linų pluoštą, tai jau metas pagalvoti apie linų apdirbimo koperatyvą. Menkniekis, kad iškarto teks įnešti nario mokesnis. Juk mašinos statoma ilgam laikui, interesas beveik garantuotas ir jokio pavojaus nėra. Reikia neužmiršti, kad jei ūkininkai patys tuo neapsiūpins, tai gatavas iš niekur nenukris ir ūkininkai visą laiką bus priversti pigiai pardavinėti linų šiaudus ir visiškai priklausys nuo žydų malonės. Žinoma, šiemet dalykas jau pavėlintas, bet jau metas pagalvoti apie ateinančius metus.

Iškultus linų šiaudus išsyk klosto arba mirkina. Linų klostymas yra pats blogiausias būdas, vienok pas mus dažniausia vartojamas, klostytų linų pluoštas turi blogesnę spalvą ir pats paklostytų linų gulėjimas nusitęsia ligi šešių savaičių. Šis būdas tuo yra negeras, kad linai lengvai gali persigulėti, ypač kai gulėjimo metu kitus lietaus.

Paklosčius linus reikia žiūrėti, kad jie nesiektų žemės, todel po kiekvienam didesniam lietui reikia linai apvartyti.

Daug geriau linus mirkinti, nes vieną. pats darbas greičiau atsilieka, o antrą— geresnis gaunama pluoštas. Tiktai reikia žiūrėti, kad linai nepermirktų, nes tai gadina pluoštą. Mat, permirkinti linai maža duoda pluošto ir tas pat esti trumpas, nestiprus ir trupus.

Jeigu bekuliant linai nesusortuoti, tai būtinai reikia susortuoti mirkinant. Dalykas tame, kad plonesni šiaudai greičiau išmirksta, negu storesnieji, todel jei mirkinti visus kartu ir laukti, ligi storesnieji galutinai išmirks, tuomet plonesnieji šiaudai būtinai permirks. Kad to neatsitiktų, reikia plonesniuosius linus mirkinti skyrium nuo storesniųjų.

Geriau linus nedamirkinti, negu perminkinti. Nedamirkintus linus visuomet galima damirkinti, pavyzdžiui, trumpam laikui paklosčius. Gi permirkintų linų pataisyti negalima.

Linams mirkinti vanduo neprivalo savyje turėti geležies junginių ir jo temperatūra turi būti ne mažemė 15° C. Geriausia tinka linams mirkinti negilios ir nesraunios upės, arba tam tyčia įtaisytos kūdros $2^1/_2$ metro gilumo, per kurias iš lėto teka įšildytas saulės vanduo.

Mirkinti linus geriausia tam tyčia sukaltose nesandariose skryniose, į kurias lengvai gali įeiti vanduo. Į tas skrynias linus nesuguldo, bet sustato stačius. Geriausia būtų linus skrynioje taip sustatyti, kad šaknys eitų į apačią, o viršūnės į viršų. Dalykas tame, kad viršūnės kur kas sunkiau atmirksta, negu šaknys. Tuo tarym vanduo viršuj visuomet esti šiltesniis, negu dugne, o šiltesnis vanduo greičiau veikia.

Tačiau panašiai sukrauti linus ne visai bus jau pripildyta, o viršuj nemaža dar paliks vietos. Todel geriausia dalį statykime stiebais į viršų, o kitą dalį šaknimis į viršų. Tada lygiai pripildysime skrynias. Kuomet skrynia jau pripildyta, statome ją į vandenį ir ant viršaus uždedame svorį, kad linai lygiai būtų vandens apimti.

Linų mirkinimas nusitęsia nuo 8 ligi 16 dienų, tai pareina nuo temperatūros, o pats mirkinimas yra užbaigtas tada, kai pluoštas lengvai atsiskiria nuo šiaudo. Išmirkusius linus išimame iš skrynių ir sustatome į krūveles. Jei orai sausi ir šilti, tai jau per 2 dienas linai visiškai išdžiūsta ir juos jau galima rišti į pėdus.

Kartais atsitinka, kad išėmus iš vandens linai pasirodo ne visai išmirkę, nes pluoštas neatsiskiria lengvai nuo šiaudų.

Tokiuose atsitikimuose reikia linus ilgiau palikti lauke krūvelėse, lai darbą užbaigia oras. Mirkinti linai nustoja nuo 20% ligi 30% savo svorio.

Kaip linus minti. Vienu ar kitu būdu linus apdirbus, toliau juos džioviname ir miname. Geriausią pluoštą gauname tada, jei linus džioviname naturaliu būdu, tai yra atviram ore. Džiovinimas taip vadinamose pirtyse yra netikęs, nes daug pakenkia pluoštui. Panašiai džiovinami linai nustoja elastiškumo ir žvilgėjimo.

Išdžiovintus linus minama, brukama ir šukuojama. Kai viską atliekame, tai iš linų palieka tiktai apie 15% jų pirminio svorio.

Kaip matome, daugiausia darbo su linais turime apdirbinėjant pluoštą. Toliau, kad gavus gerą pluoštą, reikia turėti tam tyčia įtaisytas kūdras, džiovyklas, minimui ir šukavimui mašinas, kas atskiram ūkininkui yra negalima, nes perdaug reikalauja lėšų. O be to negalima gauti gero ir brangaus pluošto. Todel dar pakartoju, jei ūkininkai nori turėti gerą ir brangų pluoštą, kitaip sakant, jej nori už linų šiaudus daugiau pelno turėti ir nusikratyti žydų globos, tai būtinai turi vienyties ir susiorganizuoti linų perdirbimo Bendrovę. *M. B.*

Sūrių gaminimas.

Viduriniuose mūsų ūkiuose, kurie nesusiorganizavę į atatinkamus koperatyvus, gali buti kalba tiktai apie paprastųjų sodžiaus sūrių gaminimą. Šių sūrių gaminimas yra visiškai nepainus ir prieinamas kiekvienam ūkininkui, net tiems, kurie laiko 1 — 2 karves. Bet svarbiausia jų reikšmė bus tame, kad atliekamą pieną ūkininkai gali perdirbti į skanų ir gana maistingą produktą, kuris galima gana ilgai išlaikyti nesugedęs ir tuo būdu pąįvairinti savo stalą kaip tik tuo metu, kada jis labiausia neįvairus.

Paprastieji sodžiaus sūriai gaminami iš nugriebto pieno ir pienas rauginama tam tikslui tokiu pat būdu, kaip ir varškės gaminimui. Sodžiaus sūrių gaminimui yra keletas būdų. Žiūrint į tai, kaip jie gaminami, gaunama įvairūs ne tik sulig skonio, bet ir tikrumo sūriai. Kaip kurios tų sūrių rūšys yra mėgiamos ir miestuose, ypač pas mus, kur Olandų ir Šve čarų sūriai mažiau yra populiarūs.

Čia ir pakalbėsime apie sūrių gaminimo būdus.

1. Kaip surauginti pienas.

Šviežią ką tik pamelžtą pieną sušildo ligi 26° R. ir įpila į jį kokia 5% gerai surūgusios grietinės arba rūkštaus pieno. Po to pieną gerai išmaišo ir supila į švarius molinius indus. Indai būtinai turi būti karštu vandeniu išplauti ir gerai išdžiovinti, kitaip juose gali palikti nešvarumų ir tada pienas arba ilgai nesurugs, arba blogai surugs. Indų reikia turėti tiek, kiek reikalinga vienam kartui, kad rūkštus pienas galima būtų suvartoti iš karto. Jeigu gaminti sūrius iš nevienodai surūgusio pieno, tai tada jie išeina neskanūs.

Indą su rauginamu pienu statoma šiltam kambary (18 — 20°), kokia dešimčiai-dvylikai valandų. Per tą laiką pienas surūgsta, susitraukia. Po to, kaip pienas susitraukė, indus perneša į vėsesnį kambarį, jeigu pienas reikia išlaikyti ilgesnį laiką, arba neperneša, jei iš jo tuojau imamasi sūrius gaminti.

2. Varškės gaminimas.

Varškės taip pat yra kelios rūšys, bet paprastai daugiausia gaminama dviejų rūšių varškė, būtent: šviežiam nesudytam pavidale — tuojau vartoti, ir sudyta — ilgesniam laikymui. Prirengimo skirtumas čia bus tik tame, kad sūdytoji varškė geriau išspaudžiama ir sūdoma.

Nugriebtas pienas, iš kurio rengiamasi daryti varškė, sušildoma ligi 26°R. ir supilamas į medinį indą, jei pieno daug, o jei maža, tai į azotinius puodus. Suprantamas dalykas, kad indai turi būti visiškai švarūs, nes tik švariuose induose gali išeiti skanus ir geras produktas. Į pieną įpila 5% rūgusio pieno ir gerai išmaišo.

Užraugtas pienas statoma šiltam kambary, kur temperatūra esti apie 18°R. Už 18 — 20 valandų pienas susitraukia ir jis galima jau šildyti. Susitraukusį pieną, nemaišant, įkaitina ligi 40°R. Paskui atsargiai, sluoksniais, sudeda į tankų sietą, kad išeitų išrūgos. Už 4 — 6 valandų varškė jau būna gatava.

Bet jei gaminama varškė ilgesniam laikymui, tai ji išspaudžiama po presu ir sudoma. Tokiam atsitikime 16 kg. varškės imama 1 — $1^1/_2$ svaro druskos. iš kibiro pieno išeina paprastai mažne 2 svarai varškės.

3. Sūrių gaminimo būdas.

Pirmas būdas. Trims dalims gerai sutraukto rūkštaus pieno imama viena dalis švaraus, nesurūgusio nugriebto pieno. Rūkštaus ir saldaus pieno kartu turi būti ne mažiau kaip kibiras. Visa tai supilama į puodą, išmaišoma ir įkaitinama ligi 60° sulig Reumiuro termometro. Kaip tik mišinys atatinkamai įkaista, jį supila į tam tyčia pasiūtą retą maišelį, užriša ir, spaudžiant rankomis, išspaudžia išrūgas. Kad išrūgas galutinai išeitų, maišelį su varške deda ant gulščios lentos, o ant viršaus uždeda kitą lentą ir ant tos lentos svorį. Kas nuolat daro sūrius, tai tam tikslui turi pasidaręs tam tyčia spaustuvą.

Po svoriu varškė laikoma kokia 10 valandų. Po to varškė gauna apskritą formą. Tokio sūrio storumas neprivalo būti didesnis kaip 1 verškas.

Išimtas iš sūramaišio sūris išlengva pabarstoma druska ir statomas kelioms dienoms vėsiam kambary, bet ne ant ledo. Jei kambarys sausas, tai sūrį suvynioja į drėgną palą ir taip laiko, ligi jo paviršiuje atsiranda raukšlėta žievelė iš pelėsių. Tada sūrį džiovina saulėje arba nekarštoje krosnyje.

Tokis sūris gana ilgai galima išlaikyti.

Kaip kada sūris vartojama valgymui šviežias. Tokiam atsitikime, po to, kaip sūrį išima iš sūramaišio, pabarsto jį druska ir įstato į nekarštą krosnį taip, kad sūris prisidengtų plona žievele. Po to jis jau tinka valgymui.

Antras būdas. Trims dalims rūkštaus pieno imama 1 dalis šviežio nugriebto pieno ir mišinys kaitinama ligi 60° R. Po to, susitraukusią masę deda ant tankaus sieto ir ten duoda jai, be spaudimo, atsiskirti nuo išrūgų.

Kuomet išrūgos išėjo, varškę kaip galima smulkiau susmulkina. Be to, į varškę dadeda žalių kiaušinių su tokiu išrokavimu, kad kiekvienam varškės svarui išeitų 1 — 2 kiaušiniai. Visą tą masę gerai išmaišo ir sudeda į šviežią nenugriebtą pieną.

Pieną su varške supila į katilą ir kaitina ligi 60°R., bet taip, kad neužvirtų. Kaitinti reikia pamažu ir tolydžio, ant silpnos ugnies ir visą laiką masę

rūpėstingai maišyti. Kaitinimas, nuolat maišant, tęsiasi toliai, ligi galutinai išsiskirs išrūgos.

Kuomet išrūgos išsiskyrė, sūrio masę supila į retą sūramaišį, suriša ir deda tarp dviejų lentų po svoriu 6 valandoms, kad išrūgos galutinai išeitų. Po to sūrį truputį pasūdoma ir dedama į vėsų kambarį kelioms dienoms. Tada jis jau galima arba tuojau valgyti, arba džiovinti ilgesniam laikymui. Pieno saldaus ir rūkštaus šiems sūriams imama 1 — 3 kibirus.

Trečias būdas. Imama paprastos, šviežios, nesūdytos ir gerai išspaustos varškės, išmaišoma ir statoma 2—3 dienoms šiltam kambaryje. Jei kambarys sausas, tai varškę pridengia drėgna pala. Tuo laiku varškė prisidengia supelėjusia žievele. Tą žievelę pašalina. Po to į varškę dadeda truputį druskos, kmynų ir viską gerai išmaišo.

Be to, kai sūrio masė daros vienoda, tai ją formuoja. Tam tikslui ima stiklines, suvilgo jas pienu ir tankiai prikemša sūrio masės. Stiklinę su sūrio mase paskui apverčia ir sukrečia ant švarios lentos, kad susiformavęs sūris iškristų. Sūrelius stato rėdeliais taip, kad neliestų vienas kito.

Kuomet visa masė suformuota, sūrius pridengia drėgna pala ir stato vėsiame, bet ne šaltam kambary. Ten sūriai palieka toliai, ligi jų paviršiuje ne atsiranda plona raukšlėta pelėsių žievelė. Tai paprastai atsitinka per 4 — 5 dienas. Per tą laiką sūrius reikia kas diena apvartyti ir žiūrėti, kad dengianti juos pala neišdžiūtų.

Po to sūrius džiovina. Geriausia juos džiovinti atviram ore tam tikrose sūrinyčiose, kaip ir narveliuose. Tas sūrinyčias vistomis pas mus jau senai vartoja. Šiaip pagaminti ir išdžiovinti sūriai turi malonų stiprų skonį ir labai ilgai galima išlaikyti.

Ketvirtas būdas. Šis ketvirtasis sūrių gaminimo būdas — tai lietuviški sūriai; kurie yra garsūs savo skanumu ir labai mėgiami net miestuose.

Šviežial pamelžtą pieną supila į švarius molines puodynes ir gerai suraugina. Kuomet pienas gerai surūgsta, bet ne parūgęs, nugraibo nuo jo grietinę ir puodynes su rūgusiu pienu stato ant šiltų rinkių. Čia labai svarbu, kad pienas išlėto šiltų, nes peršildytas duoda blogus sūrius.

Kuomet pienas užtenkamai sušyla ir išrūgos išsisklria, tai jį supila į audeklinės surmaišes, gerai išspaudžia rankomis ir deda tarp dviejų lentų po svoriu, kad galutinai išsiskirstų išrūgos.

Kad pieną neperšildžius, reikia jis statyti ant šiltų, bet ne ant karštų rinkių ir puodynės gerai pridengs.

Kuomet išrūgos išsiskyrė, sūrį išima iš sūramaišfo ir kelias dienas laiko pasūdę vėsiam kambarį. Po to jis jau galima valgyti arba džiovinti ilgesniam laikui.

Džiovinti sūrius vasaros metu geriausia saulėje, tam tikrose sūrinyčiose. Kad sūris lygiai džiūtų, reikia jis laikas nuo laiko apvartyti.

Kadangi panašiai prirengtoje varškėje visuomet nemaža palieka dar grietinės, tai sūriai išeina gana riebūs ir skanūs. Bet jet nori visiškai riebius sūrius gauti, tai tada nuo rūgusio pieno grietinės nenugraibo. Tada gaunama labai skanūs sūriai, kurie labiausia tinka valgymui švieži.

J. Av.

Pašaro konservavimas.

(Atsakymas S. Va—šui).

Geriausias žiemos gyvulių pašaras gyvuliams—tai sveiki, nesugedę šakniavaisiai, geri šiaudai ir gerai išdžiovintas šienas. Kuomet javai gerai uždera ir žolė užauga, tai nėra reikalo užsiimti pašaro konservavimo, nes gerai išdžiovintas pašaras vis delto yra sveikesnis.

Tačiau kartais pasitaiko tokie metai, kad javai gerai neuždera ir žolė neužauga, arba kuomet pašariniai augalai negalima lauke išdžiovinti ir būna rimto pavojaus, kad žiemą nebus kuo gyvulius šerti, tuomet ūkininkas turi paversti pašaru net piktžoles. Tokiuose atsitikimuose pašaro konservavimas yra neišvengiamas ir naudingas, nes jis duoda galimybės visai netikusią ir šiaip nenaudingą žolę paversti geru pašaru. Visa eilė neėdamų žolių nė žaliame, nė džiovintam pavidale, kaip antai: baltoji remunė, pelkių vikšriai (viksvos), nendrės, medžių lapai ir t. t., sukonservuoti duoda visai tinkamą galvijams pašarą.

Duobių prirengimas.

Rengiant pašaro konservavimui duobes, pirmiausia reikia surasti atatinkama tam tikslui vieta, netoli nuo galvių tvarto, kadangi konservuotas pašaras geriausia sušerti šiltas ir tuojau išimtas iš duobės.

Konservavimui duobės, betoninės arba akmeninės, išmūrintos cementu, nesibijo drėgnumo, net jei jos buvo įtaisytos žememėse vietose, kur jau laikos podirvio vanduo. Smėlinėse žemėse ir prie juodžemio konservavimui duobės turi būtinai būti mūrintos. Jei žemė kieta molinė ir sausa, tai ten galima konservavimui įtaisyti paprastą duobę, kurios dugną ir sienas sandariai išmušame lentomis arba visai neišmušame.

Kai del duobių didumo, tai jos taisoma kokias kas nori. Tačiau geriausia daryti ilgas, negilias ir siauras. Pirmiausia, iš tokių duobių patogiau išimti konservuotas pašaras, o antrą—negiliose, bet ilgose ir siaurose duobėse sumažėja žemiausiųjų sukonservuotojo pašaro kladų (sluoksnių) slėgimas, todel mažiau iš tų klodų išsispaudžia brangių syvų.

Taisant duobių sienas reikia atkreipti domė į tai, kad jos būtų stačios ir kad nebutų jose jokių nelygumų, kurie kliudo pašarui lygiai suslūgti. Sienas taisoma kokia 5 verškus nuo žemės paviršiaus, kad į sukonservuotą pašarą nepatektų vanduo. Aštrių kampų duobėse vengiama ir tai ne tik tarp sienų, bet taipogi tarp sienų ir dugno; pačias sieneles stengiasi daryti apskritas. Tie apskritumai apsaugoja duobę nuo tuščių vietų kampuose, kurie kitaip įtaisius duobes, būtinai palieka. Kiekviena tuščia vieta konservuojamam pašare negera yra tuo, kad joje prisirenka oro ir pašaras pradeda pūti ir pelyti, o tokis pašaras yra kenksmingas gyvulių sveikatai.

Jei įtaisyti duobę 15 aršinų ilgumo, gilumo ir platumo po 3 aršinus, tai ji gali į save sutalpinti nuo 4 ligi 5 tukstančių pūdų žalios žolės.

Pašaro rauginimas.

Rauginimui reikia imti tiktai šviežia žolė, nupiauta žydėjimo metu, kurią susmulkinama į mažus 1—1½ verško ilgumo gabalėlius.

Duobė pripildyta turi buti viena diena. Jei duobę krauti kelias dienas, tai pašaro rūgimas bus nelygus. Pašaras turi būti visiškai švarus ir reikia žiūrėti, kad nepatektų visokių pašalinių daiktų, kaip tai: žemių, sąšlavų, mėšlo, kurie gadintų pašarą.

Patį puobės krovimą atlieka sluoksniais, 5—8 verškų storumo. Kiekvieną sluoksnį gerai suspaudžia, ypač kraštuose. Blogai suspaudus gali palikti tuščių vietų, kurios, kaip jau ankščiau minėta, iššaukia pašaro rūgimą.

Krovimą atlieka toliai, ligi žolė kokia veršką pakils aukščiau duobės kraštų ir bus panaši į supiltą kaupą. Tada pašarą pridengia šiaudais 1—1½ aršino storumo sluoksniu, o ant viršaus šiaudų apdeda žemėmis kokia 10 verškų storumo sluoksniu.

Pašarui tolydžio slūgstant, reikia dar apkasti storiau žemėmis, taip kad žemių sluoksnis galų gale prieitų ligi pusantro aršino storumo arba ir dar daugiau. Pašarui slūgstant viršutiniame žemės sluoksnyje paprastai atsiranda plyšių, kuriuos tuojau reikia užpilti žemėmis. Norint, kad užraugtas pašaras nepagestų, reikia būtinai laikyties čia paduodų taisyklių.

Saldusis konservavimas.

Visas skirtumas tarp pašaro rauginimo ir saldžiojo konservavimo yra tame, kad šiuo žygiu pašaro krovimą atlieka tolydžio.

Kuomet duobė jau prirengta, į ją krauna žolę lygiais sluoksniais, maždaug 1 aršino storumo, ir nieku nepridengia. Ant rytojaus į duobės dugną įstato tam tikrą termometrą. Jei temperatūra esti 55—60° C., tai tuojau imasi krauti naują sluoksnį, tokio pat storumo kaip ir pirmąjį ir taip pat suspaudžia. Už dienos arba dviejų vėl išmatuoja temperatūrą, jei ji vėl siekia 60° C., tai imasi krauti trečią sluoksnį, ir taip toliau, ligi prisipildys pilna duobė. Po to pridengia pašarą sandariu stogeliu ir ant stogelio deda akmenų su tokiu išrokavimu, kad 1 kv. aršinui pašaro išeitų maždaug 48 kg. (3 pūdai) svorio. Vietoj stogelio galima iš viršaus pridengti šiaudais ir apkasti žemėmis 2 aršinų storumo sluoksniu.

Panašiai konservuotas pašaras esti tamsiai žalios spalvos ir turi šviežiai iškeptos ruginės duonės kvapsnį, arba primena savo kvapsniu keptus vaisius. Gyvuliai noriau ėda saldžiai konservuotą pašarą, negu raugintą.

Bulvių konservavimas.

Konservuojant bulves jas pirma paprastai šutina ir tik po to krauna į duobes, išgrįstas akmenimis ir išcementuotas.

Bulves stengiasi suspausti, ypač rūpestingai palei sienas ir kampuose, jei duobės su kampais, o sluoksnius pabarsto druska. Kuomet duobė pripildyta, bulves pridengia mediniu stogeliu (lentų), ant jo deda šiaudų svorį ir apkasa žemėmis.

Kuomet panašiai sukonservuotas bulves nori naudoti pašarui, tai iš karto ima nedaugiau, kaip 2—3 dienoms ir duobę vėl sandariai pridengia.

Panašų pašarą paprastai duoda karvėms.

Burokų konservavimas.

Duobės dugnan deda burokų lapų 3 4 verškų storumo sluoksnį, paskui sluoksniais deda burokus 7 verškų storumu. Ant kiekvieno burokų sluoksnio reikia dėti lapų sluoksnis 3 — 4 verškų storumo.

Panašiai pakartojama toliai, ligi duobė galutinai bus pripildyta. Paskutinį burokų sluoksnį pridengia šiaudais ir apkasa žemėmis nuo ¾ ligi 1 aršino storumo sluoksniu.

Panašiai prirengti burokai savo maistingumu yra lygūs šviežiems burokams, kadangi iš priežastics rūgimo konservuojamųjų buroku temperatūra pakyla maždaug ligi 25° R., burokai daros minkšti ir nustojo dygimo ypatybės. Paskui tolydžio atvėsdamos šaknys vėl daros kietos.

Kaip naudoti konservuotą pašarą.

Jeigu pašaras buvo konservuojamas pirmuoju būdu (Ogiusto Goffaro būdas —pašaro rauginimas), tai už 2—3 mėnesių jis jau gatavas ir gali būti šeriamas galvijams.

Raugintą pašarą vartoja tokiu būdu: nuo nedidelės duobės dalies, maždaug 1—1½ ketvirties jos ilgumo pašalina žemės sluoksnį. Po to nuima šiaudų sluoksnį ir viršutinį užraugto pašaro sluoksnį, 1—3 verškų storumo, kurio paprastai neduoda gyvuliams. Kuomet prieina prie pašaro su rūkščiu arba spirito kvapsniu kuris paprastai būna šviesesnis, negu viršutinis sluoksnis, jį išpiauja aštriu peiliu skersai buobės ir ligi pat dugnui. Palikęs duobėj pašaras turi būti išlygintas peiliu tokiu būdu, kad jo sienelė būtų visiškai stati. Prie tos stačiosios sienelės ankštai prispaudžia iš lentų sukaltas duris, o rau[...] laisvąją dalį, kurį atsiranda tarp me[...]nių durų ir paties raugo sienelių, už[...] žemėmis ir stipriai sugrūdžia (susp[...]džia). Tuo būdu, sulig reikalo, pam[...] pašaras galima vartoti, be pavojaus [...] pakenkti. Kuomet visas pašaras su[...]totas, duobę tuojau reikia išvaly[...] išdžiovinti.

Pašaro rauginimas atliekama t[...] vieną kartą į metus, kadangi raug[...] pašaru galvijus šeriama žiemą ir a[...] pavasarį, o pats rauginimas papr[...] atliekama anksti rudenyje, kuomet [...]sos ir saulėtos dienos.

Agr.

(B. d.).

Klausimai ir atsakymai.

Vaistai nuo blakių.

Klausimas. Neužbaigtam statyti n[...]me atsirado daugybė blakių. Kadan[...] tuos namus turime prieš žiemą pe[...] gyventi, tai prašau patarti, kaip jas [...]naikint?

P. Kud[...].

Atsakymas. Išpurkškite gerai vi[...] sienas ir plyšius „Flit‘u“. Vaistus ga[...] gauti beveik kiekviename vaistų san[...]lyje. Purkšti reikia tam tikru purkštu[...] kurį taip pat galite gauti vaistų san[...]lyje. Šie vaistai kainuoja apie 10 zl.

Rugiai po sėklinių žirnių.

Klausimas. Kita dalis pūdymo, [...] yra bulvienos užsėta sėkliniais žirn[...] ir vikiais, bet ten neteks gyvulių mė[...] Žemė prie smėlio. Prašau patarti, ko[...] duoti trąšų?

Sodieis.

Atsakymas. Duokite tomamilčių [...] kalio druskos po 3 maišus ir 1 mai[...] azotniako. Trąšas gerai sumaišyti, po[...] savaičių prieš sėją išbarstyti ir įdrap[...]pakuoti.

Kainos Vilniuje.

(1929 m. VII. 28 d.)

Javų, maisto produktų ir kitų dalyk[...].

Javai.

Rugiai	už 100 kg.	00—27	auks
Kviečiai	„ „ „	—40	„
Miežiai	„ „ „	00—28	„
Avižos	„ „ „	00—28	„
Grikiai	„ „ „	00—38	„
Žirniai	„ „ „	40—60	„
Bulvės	„ „ „	8.40 sk.	„

Produktai.

Jautiena	už 1 kg.	250—300	sk
Kiauliena	už 1 kg.	2.80—3.20	sk
Veršiena	„ „	1.50—2.2[illegible]	„
Lašinių papr.	„ „	4.20—4 80	„
Riebalai (Šmalcas)		4.20—4.80	„
Sviestas nesūd.	„ „	[illegible]50—5.30	„
„ sūdytas	„ „	3.50—4.20	„
Cukrus kąsn.	„ „	000—2.10	„
Cukrus sm.	„ „	000—1.70	„
Baltoji druska	„ „	00— .35	„
Javų kava	„ „	2.00—3.00	„
Natur. „	„ „ „	2.00—1.40	„
Arbata	„ „	20.00—30.00	
Muilas skalbimui		1.70—2.40	„
Žvakės	„ „ „	2.00—2.70	„
Žibalas	už 1 litr.	00—65	„
Grietinės (smetona)	„ „	1.70—2.00	„
Grietinės 1 litr.		1.60—200	„
Kiaušinių dešimts		1.60—2.10	„

KORESPONDENCIJOS.

Švenčionių apskr.

Balaveckai, Daugeliškio valsč. Šis sodžius nedidelis, turi apie 10 ūkininkų, visi lietuviai. Turi nemaža ir jaunimo, kuris šiemet susibūrė į Šv. Kaz. Dr-jos skyrių. Jaunimas labai patenkintas, kad gali bendrai lavintis ir šviestis. Jau skyrius buvo pradėjęs rengti vakarelį tik dabar klojimai užimti; tikimasi, kad vakarėlis bet gi įvyks neužilgo.

Š. m. rugpiūčio 5 d. buvo atvykęs p. R. kuris skaitė įdomią paskaitą apie Šv. Kaz. Dr-jos reikalingumą ir jos reikšmę mūsų Rytų Lietuvos jaunimui; paskatino mūsų jaunimą burtis į tą Draugiją ir neklausyti tuščių grasinimų.

Paskaitą pabaigus visi ligi 12 val. n. žaidė ir dainavo gražias lietuviškas daineles.

Odras.

Antakmenė. Mūsų sodžius turi 27 ūkininkus; visi gyvena ne lengvai, per prakaitą, miške užsidirbdami po 3 auksinus. Sodžiaus jaunimas vasario 24 d. susikūrė Šv. Kaz. Drg. skyrių, į kurį susirašė gražus jaunimo skaičius. Tik gaila, kad mažoka ateina laikraščių: 6 egz. „Vil. Ryt." ir 3 egz. „Jaunimo Draugo", be to berniukai dažnai stiklelį išgeria. Ačiū p. Gurskaitei surengėme jau du vakarėlius. Atbusk visas jaunime! į darbą laikas!

Šešelukas.

Makniūlaukė. Daugeliškio valsč. Sodžius vidutinio didumo, turi 18 ūkininkų. Visi lietuviai, išskiriant vieną rusą ir vieną gudą. Žmonės gyvena labai sunkiai, nes žemė bloga, smėlis už tat ne labai kas auga. O už vis blogiausia su mokesčiais. Negali žmoneliai pakelti šios sunkios naštos, ir už tat dažniausia mus aplanko visokio plauko sekvestratoriai.

Jaunimas jau po biškį šviečias. Visi susirašė prie Šv. Kaz. Dr-jos N. Daugelišky. Taip pat kai kurie prisidėjo prie vakaro, kuris įvyko Daugelišky birželio 28 d. O už vis labiausia jaunimas pamėgo dainas, kurias kas vakaras susirinkęs dainoja su gerb. p. A. Stanevičium prišaky. Jis išmokino ir Lietuvos himną, net 4 balsais ir taip visokių liaudies dainelių. Laikraščių gauname 3 egz. „V. R." ir 2 „J. D." Visai per maža. Bet ir šiuos užsiprenumeravo, tik nuo šių metų pradžios. Gal su laiku, Dievas duos, ir daugiau užsiprenumeruos. Telanko mūsų šiaudines pastoges laikraščiai ir knygos! Tomet ateis pas mus, kai sako poetas, *ir šviesa ir tiesa.*

St. Siuvėjas.

Gilūtos, Melagėnų valsč. Sodžius didelis; 58 pirkios. Išskyrus vieną kitą atėjūną, gyvetojai visi lietuviai, bet lietuvybės dvasia pas juos visai apmirus. Tokiame dideliame sodžiuje nėra jokios lietuvių draugijos skyriaus. Seniau čia veikė „Ryto" mokykla, o vėliau dėka žmonių tamsumui ir neišmanymui liko įkurta valdiška, kurioje lietuvių kalba virto antraeiliu dalyku.

Jaunimo labai daug, bet jis pasigailėjimo vertas: tamsus ir silpnavalis. Tai visa rodo šių metų pavyzdžiai. Pavasarį pradėjo rengti vakarelį; jau artistai ir roles mokinosi, tik staiga viskas iširo. Pagaliau ėmė organizuoti Šv. Kaz. D-jos skyrių. Susirašė apie 30 asmenų ir nario mokesnį pirm laiko sumokėjo; atsirado vienas kitas piktos valios žmogus, ėmė gązdinti kalėjimais, ištrėmimu ir užsakė giliūtiečiams, kad atsiėmus nario mokesnį ir išardžius visą darbą.

Veikė, krutėjo, bet nieko gero nenudirbę ėmė murmėti, kad, girdi, draugijos nieko gera neduoda. Oi daug davė kad ir aukščiau minėtos D-jos skyriai, kur ankščiau įsikūrė ir jaunimas nesnaudė. Nejaugi jūs gilūtiečiai ligšiol nesupratat, kad nearus, nesėjus nepiaunama. Ar daug gi jums duoda kuokinės, kuriose dauguma su kepurėm ir papirosu dantyse trepsit šukaudami „kaliečkus"? Kaip matosi čia nedavime nekrutėjime priežastis, bet jūs apsileidime. Jau visai atsilikot nuo kitų Melagėnų parapijos sodžių. Jei taip ilgiau tęsis, prieis jauniems surūdyti.

Žvinas.

Rinkonys. Rinkonių sodž. — vienas tamsiųjų Rytų Lietuvos užkampių. Dar prieš karą buvo čia liaudės lietuvių mokykla. Jaunimas mokėjo gražiai lietuviškai skaityti, puikiai žaisti, dainuoti. Dar prieš prieš karą prenumeravo iš Seinų „Šaltinį". Dabar, sakytumei, kitas kaimas, kiti žmonės. Jaunimas užmiršo buvusius reikšmingus atminimus. Lietuviškas sodžius bemaž išvirto lenkišku ar gudišku. Žiūrėk, turtingesnis lietuvis — lenkas; vedęs lenkę—lenkas; vedęs gudę—gudas. Didelis procentas jaunimo nemoka senos tėvų kalbos. O ir šeimos nariai, kalbantieji tarp savęs namie lietuviškai, gatvėj su lietuviu kaimynu susitikęs kalba lenkiškai, ar gudiškai. Gudų kalba skverbias gilyn. Pasitaiko šeimų, kur yra trijų kalbų mišinys.

Padeda šiam sodžiui ištautėti ne lietuviška mokykla, kuri giliai įleidus šaknis, įvairiausiais būdais viliodama jaunimą, nė nemano apleisti patogios pozicijos. Atatinkama dirva — nestebėtina. Galima sakyti, jog jaunimas visai nemoka lietuviškai skaityti, vos vos „sleb zuoja". Melstis — perkasi lenkiškas maldaknyges, girdi, lietuviškos gėda turėti. Knygas tik lenkiškas skaito, lengviau jiems skaityti. Vaikų tėvai tvirtina, kad su lietuvišku raštu niekur nenuvažiuosi.

Viena šeima po kitos meta gimtąją kalbą ir stverias atėjūnų kalbos. Yra tėvų, draudžiančių vaikams lietuviškai kalbėti, ir žmonių, kurie smerkia lietuvius išsijuosę. Bet atsiranda ir tokių „herštų", kurie nors moka lietuviskai, bet prakalbinti nudu da negirdi. Dar keletas metų — ir buvęs grynai lietuviškas kaimas ištautės.

Kuomet ūkininkams prikiši jų klaidas—pamoja ranka; išdėstai politinę būklę—pritaria, bet pasitraukus — nesistengia atminti apie ką kalbėta. Gal iš vargo žmoneliai esą paniurę, tik ūkyje paskendę. Iš tikro, sunkus sodiečio dabartinis gyvenimas. Del 10 skatikų bėga dešimtis kilometrų. Primink jam laikraščio naudingumą—skundžiasi pinigų neturįs. Nūvežęs ką Švenčionysna parduoti—vistik randa pinigų buteliukui, nors namie palikę vaikai alkani stypso iš kampo į kampą, laukdami parvažiuojančių tėvų su lauktuvėmis.

Kokią buria ateitį toks gyvenimas?

Jurgis.

Lydos apskr.

Vigonys, Rodunės valsš. Mūsų sodžius nors kiaurai lietuviškas, bet ir gi neapseina be išgamų, būtent: M. B. buvo ištikima ir pavyzdinga lietuvaitė, nežiūrint, kad jos tėvas buvo ir yra lietuvių ėdikas; ji skaitė lietuviškus laikraščius ir knygas, bet dabar tą visą prarado. Dabar ji jau užsiima kitu darbu: nešioja laikraščius, kuriuos kun. Ščemirskis jai duoda. Labai įdomu kiek jai atlygina už tokį „kilnų" darbą. Tur būt susirinks už laikraščių nešiojimą kraitį ir tekės. Sarmata tokiai jaunai lietuvaitei užsiimti agento darbais ir nešioti kelioms senoms išgamoms svetimi laikraščiai.

Apart to dar ir mokinys buvo užsiėmęs tokiu darbu, bet tuo tarpu jo pavardės nekelsiu aikštėn. Baigdamas pabrėšiu, kad mūsų sodžius tautiškai tiek stiprus, kad jam mažai gali pakenkti aukščiau minėti asmens.

Lėšukas.

Gardino apskr.

Vėciūnai, Druskininkų valsč. Mūsų kaimas gražus, bet jau skirstosi viensėdžiais; tuomet bus dar gražiau ir dirbti lengviau. Javai šiemet uždarėjo ir jie jau kluone; tik mažoka seredelės. Šakniniai taip pat imasi. Duonos, rodos, šiemet turėsime. Turime ir jaunimo, kuris moka gražiai padainuoti; tačiau mergaitės dainų nemėgsta, nes sakosi ponios esą. Jos lenkų vakarėly moka ir taip padainuoti: „Tu, berneli Lenkijos, šerk žirgelį tu del jos!" Ponai nesuprasdami tik rekia: „šalin!" Kai vienas berniukas pradėjo jas taisyti (Tu, berneli Lietuvos...), tai jam ir liepė dainuoti. Taigi jis ir traukė „Mūsų Lietuva ...... begėdžiai" ir jo dainą priėmė net delnų plojimu.

Turime ir Šv. Kazimiero skyrių, tik neišgauname vakarėliams leidimo nors prašome Storastijoje. „Strzelcai" gauna greitai ir mums pataria eiti pas juos. Sako: „gausite ir leidimą ir šautuvų ir durtuvų". Bet mes bijome įlįsti tokian bučiun.

Varniukas.

Red. prierašas. Labai negražiai daro vėciūniečiai taip darkydami savas dainas. Juk dainose negalima nė vieno žodžio pakeisti. Kitaip išeina tik gėda dainuotojams ir nei šis nei tas klausytojams.

Suvalkų apskr.

Klevai, Krasnopolio valsč. Vietinis šv. Kazimiero skyrius mokinio Juozo Ščibinsko rūpesniu, suruošė viešą vakarą š. m. rugpiūčio 4 d.

Pogramoj buvo: „Amerika pirtyje", Monologas „Jokūbo pasiteisinimas", solo, choras, žaismai ir šokiai. Vaidinimas pavyko puikiai, kas rodo rūpestingą prisiruošimą; solo ir choras pavyko gerai, taipogi ir monologas. Publika užsilaikė rimtai — su įtemptu dėmėsiu.

Vakaras paliko gerą įspūdį. Tikime, kad šio sodžiaus jaunimas ir ateityj suruoš ne vieną tokį vakarą. Lieka tik pasveikinti inciatorius ir rengėjai.

T—is.

Trumpos žinios.

— Venecuelos sukilimas jau baigiasi, sukilėliai galutinai sumušti, jų vadai užmušti, kiti suimti.

— Kijeve bolševikai suiminėja ukrainiečius, kurre siekia nepriklausomos Ukrainos.

— Arabai turi savo atskiras raides: bolševikai uždraudė jas vartoti SSSR.; tai tau ir rojus.

— Ženevoje įvyko moterų kongresas. Moterys reikalauja, kad ištekėjusioms moterims nereikėtų keisti pavardės ir pilietybės.

— Šveicarijoje įvyko žydų sijonistų kongresas: jis pasibaigė ramiai: išrinkta nauja valdyba, kurion įėjo žmonės, buvusieji ligi šiol priešingo nusistatymo.

— Estijoje rengiasi keisti konstituciją, kad būtų galima sudaryti stiprią valdžią; ir ten jau įgriso seimų rietenos.

— Bolševikai atsidėkodami Amerikai nusiuntė pirklių delegaciją iš 200 žmonių: ji sustojo New Jorke.

— Austrijoje dvi galingos partijos—dešiniųjų ir kairiųjų—susivaidino: priėjo net prie kruvinų peštynių: yra užmuštų ir sunkiai sužeistų.

— Iš Europos orlaiviu išlėkė Amerikon naujas garbės ieškotojas Keseris: jį matė jau Azorų salose.

— Mažoji Antantė — Čekoslovakija, Rumunija ir Pietųslavija — padarė karo sutartį: einant ta sutartimi visų trijų kariuomenės sudaro vieną vienetą. Dar vienas pavojus taikai.

— Rumunijoje netoli Bukarešto sprogo karo medžiagos sandėlis: laikraščiai rašo, kad žuvo apie 100 kareivių.

— Kinijoje karas beveik prasidėjo. Rusai bolševikai keliose vietose perėję sieną ir puolė kiniečių kariuomenę. Jau yra užmuštų apie 200 kiniečių.

— Latvijos seimo nepaprastas susirinkimas prasidėjo rugpiūčio 16 d. Seimo posėdžio pareikalavo social-demokratai. Jie priešinosi ministerio Ozolio karo reformomis. Be to opus yra ir ligonių kasų klausimas. Vyriausybė tikisi seime laimėti.

— Rusų spauda po ilgo tylėjimo vėl rašo apie sukilimus Turkestane. Sukilo turkmenai ir Dzunaido vedami eina į Chivą.

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Kun. kan. Tumo jubiliejus.

Rugsėjo mėn. 8 dieną sueina lygiai 60 metų žinomajam mūsų rašytojui kun. kan. J. Tumui (Vaišgantui) ir 40 metų jo literatūrinės darbuotės. Lietuvių visuomenė ta proga žada tinkamai pagerbti jubiliatą.

Rusijos laivų vizitas Lietuvos jūrėse.

Pereitą sekmadienį Klaipėdon atplaukė Sovietų Rusijos du karo laivai: „Kalinin" ir „Voikov". Abiejų laivų įgulą sudavo 22 karininkai ir 306 jūrininkai. Laivai išbuvo Lietuvos uoste 3 dienas. Ta proga Klaipėdos gubernatorius buvo suruošęs gubernatūvos rūmuose svečiams priėmimą.

Rusai atsidėkodami šeimininkams viešbutyje iškėlė ir gi vaišes, į kurias atsilankė Klaipėdos krašto gubernatorius p. Merkys. Rusai iš Klaipėdos iškeliavo rugpiūčio 21 dieną, išsiveždami kuo geriausius įspūdžius. Tokie pasimatymai labai suartina tautas ir padeda politikams pasiekti savo tikslus.

Bėga N. Lietuvon.

Šią savaitę du lenkų KOP kareiviai pilnai apsiginklavę perėjo administracinę liniją ir atsidavė į N. Lietuvos policijos rankas. Ką jie ten pasakoja pabėgę, mes nepasakosime, nes tai ne mūsų specialybė: tuo užsiima čionykštė lenkų spauda. Bet kodel ji dabar tyli?

Iš ūkio gyvenimo.

N. Lietuvos vyriausybė daug deda pastangų pakelti ūkininkų gerbuvį. Ji nesigaili tam reikalui pinigų ir visokiais būdais ragina ūkinininkus gerinti savo ūkius. Štai ir paskutiniu metu yra ruošiama visoje eilėje miestelių paaugusių gyvulių paroda. Į parodą bus priimami veršiukai nuo 6 mėn. ligi $1^{1}/_{2}$ metų amžiaus. Veršiukai bus priimami ne nuo visų karvių, bet tik nuo tokių, kurios kontroliuojamos, t. y. jų savininkai priguli prie pieninių bendrovių ir į jas pristato tų karvių pieną. Tokių būdu norima paskatinti ūkininkus įdėtis prie tų bendrovių. Už gerai išaugintus veršiukus bus duodamos dovanos nuo 30 ligi 50 litų. Teko patirti, kad ūkininkai tokios parodomis labai susidomėję ir rengiasi jose dalyvauti labai skaitlingai.

N. Lietuvos pieninės per liepos mėnesį išvežė užsienin daugiau kaip 1900 statinaičių sviesto; tas sviestas turįs gerą pasisekimą užsienyje ir už jį mokama gana aukštos kainos; pieninės susirūpinosios išgauti dar geresnes kainas už pieną. Nesenai Kaune Žemės Ūkio rūmai sušaukė visus agronomus į susirinkimą; buvo aptarta daug svarbių klausimų; daugiausiai kreipta domės į ūkių pegerinimą.

Derlius.

Centralinio Biuro surinktomis žiniomis liepos ir rugpiūčio mėn. javai visoje Lietuvoje žymiai pasitaisė ir visur laukiama gero javų derliaus. Ypač geri žiemkenčiai, ne blogas ir vasarojus. Mažesnis derlius bus tik rytų pakraščiuose, nes čia mažiau iškrito lietaus ir ir javai per anksti pradėjo bręsti ir nokti. Šienapiūtė ir rugiapiūtė pasisekė kuo puikiausiai. Javai jau kluonuose. To pat Biuro apskaičiavimu šiemet visoje N. Lietuvoje tikimasi turėti apie 12 milijonų tonų visų javų (tona apie 60 pūdų). Vadinasi mūsų laisvieji broliai duonelės turės šiemet pakankamai ir dar atliks neatidėtinas skyles ūkyje lopyti.

Bolševikų laikraščiai.

Rugpiūčio mėn. 14 d. Kaune valdžiai leidus pradėta pardavinėti visi bolševikų laikraščiai. Jų galima laisvai nusipirkti visuose kioskuose ir visose gelžkelių stotyse.

Tautinė šventė.

Lietuvos nepriklausomybės metinės sukaktuvės išpuola vasario 16 d. N. Lietuvoje iškilmės iš tos dienos buvo nukeltos į rugpiūčio 15 d.

Jau tos dienos išvakarėse Kaune prasidėjo iškilmės. Karo muziejaus sodely 7 val. vakarą prasidėjo iškilmingas vėliavos nuleidimas ir žuvusių karių pagerbimas. Į tas iškilmes atvyko Valstybės Prezidentas A. Smetona, ministeris pirmininkas prof. Voldemaras ir visa vyriausybė, visas diplomatinis korpusas ir tokia daugybė žmonių, kad negalėjo sutilpti nedideliame Karo muziejaus sodely. Ligi vidunakties minia plaukė per sodelį, kol visi atliko savo pilietinę pareigą: pagerbi žuvusius už Tėvynę.

Kitą dieną miestas labai gražiai pasipuošė tautinėmis vėliavomis ir žaliumynu; daugelio namų languose buvo išsatyta Tautos ženklas Vytis, Valstybės Prezidento portretai, mūsų atgimimo Pranašų atvaizdai (J. Basanavičiaus, V. Kudirkos ir kt.), šventųjų paveikslai ir t.t. (Tą dieną apvaikščiojama ir Bažnytinė šventė — Žolinės). 12 val prasidėjo pamaldos visose bažnyčiose ir maldos namuose. Į Kauno baziliką, kame pamaldas laike pats metropolitas arkivyskupas J. Skvireckas, atvyko visa N. Lietuvos vyriausybė, diplomatai ir šiaip daugybė žmonių. Bet įdomiausiai šventė ėjo Petro Vileišio aikštėj; ten po pamaldų, atlaikytų po atviru dangumi, turėjo prasidėti kariuomenės paradas. Tokius paradus kauniečiai labai mėgsta ir gausiai renkasi pasižiūrėti savo numylėtų Tėvynės gynėjų — pėstininkų, kavalerijos, artilerijos. Jau daug anksčiau aikštė buvo pilnintėlė.

Po pamaldų atvyko Valstybės Prezidentas su visa vyriausybe; juos minia pasitiko griausmingu „valio“. Prasidėjo paradas kurį priėmė pats p. Prezidentas. Prieš minią pradėjo plaukti gražuoliai pėstininkai, margoji kavalerija, sunkioji artilerija, ir nuplaukė per miesto gatves pasirodyti ir tiems, kas negalėjo atvykti į Žaliąjį kalną, į Petro Veleišio aikštę. Visur juos sutikdavo griausmingi „valio“.

Vakarą miestas buvo puikiai iliuminuotas. Ypač sumaniai buvo iliuminuoti pirmieji universiteto rūmai. Viršuje, padangėje, buvo matyti Gedimino kalnas ir pilis, žemiau—N. Lietuva, ir abu sujungti šviesos juosta; apačioje žėrėjo: „Mes be Vilniaus nenurimsim“.

Šventė praėjo pakeltu ūpu; visi džiaugėsi ir jautėsi laimingi. Ir nenuostabu! Laisvas, nevaržomas žmogus moka išreikšti savo džiaugsmą...

Ta diena buvo iškilmingai švenčiama ir kituose N. Lietuvos miestuose: Klaipedoje, Ukmergėje, Kazlų Rūdoje ir kt. Visur pakeltas upas, visur džiaugsmas, visi laimingi...

Lenkų derybos su vokiečiais.

Lenkų derybos su vokiečiais del prekybos sutarties ligi šiol dar nebaigtos, nors pradėta tartis dar 1925 m. Štai kaip jos ėjo:

1925 m. kovo mėn. pradėta tartis
1925 m. birželio mėn. nutrauktos
1925 m. rugsėjo mėn. pradėta tartis
19 5 m. lapkričio mėn. nutrauktos
1926 m. liepos mėn. pradėta tartis
1926 m. spalių mėn. nutrauktos
1927 m. sausio mėn. pradėta tartis
1927 m. vasario mėn. nutrauktos
1927 m. lapkričio mėn. pradėta tartis
1928 m. balandžio mėn. nutrauktos
1928 m. rugsėjo mėn. pradėta tartis
1928 m. spalių mėn. nutrauktos
1928 m. lapkričio mėn. pradėta tartis,—kaip pradėti tas derybas.

Tikra nuobodulio pasaka. Septynis kartus pradėti tartis ir tiek pat kartų nepabaigti derybų, tai naujas rekordas.

Laukiama Ligonių Kasos reformų.

Jau nuo kurio laiko spaudoje rašoma apie turinčias įvykti ligonių kasoje atamainas. Spėjama, kad paskelbtieji rinkimai nebejvyks, o vietoj dabartinės valdybos bus paskirtas vyriausybės komisaras. Kandidatu išvardyjama inž. Godwod'as.

Autobusų susisiekimas su Varšuva.

Vilniuje įsisteigė nauja autobusų įmonė, kuri nuo rugsėjo mėn. 1 dienos mano atidaryti naują autobusų liniją tarp Vilniaus ir Varšuvos.

Konfiskavimai.

Šio mėn. 14 d. miesto storastos parėdymu buvo sukonfiskuotas „Dz. Wil.“ numeris už straipsnį „Fanfaronada“, kuriame įžiūrėta prasikaltimas prieš spaudos įstatymo 1 §.

„Viln. Ryt.“ prašo čg. viešų vakarėlių rengėjus siųsti pranešimus tokiu būdu, kad jie galėtų ateiti Vilniun nors 6—7 dienoms prieš numerio išėjimą. „V. R.“ išeina šeštadieniais.

ADMINISTRACIJA.

Redakcijos atsakymai.

P. K. Gaižutis. „Keliuose žodžiuose tėvams“, Tamsta palietei mokyklų klausimą. Mielu noru įsidėtume, tik gali numerį sukonfiskuoti. Dovanok Tamsta!

P. V. Matkevičienei. Tamstos laišką įteikėme Laikinajam Komitetui; tikimės, kad šis Komitetas tikriau išpildys Tamstos prašymą.

Mikalina Panava, Igno ir Rozalijos duktė, apsigyvenusi Vilniuje (Filaretų g-vė, 17 Nr.) ieško savo brolį B Panavą, išvykusį Amerikon. 1926 m. Jo buvo toks adresas:

Varekause, Paint R.I.D. Cann,

B. Panava yra iš Vilniaus vaivadijos (seniau iš Kauno gub.), Breslavės apskr. (prieš karą Ežerėnų, rusiškai Novoaleksandrovskago) Geistenų sodžiaus. Jo sesuo nuolankiai prašo gerų žmonių — amerikiečių, kas žino jo adresą, pranešti „Vilniaus Rytojaus“ redakcijai (Vilnius, sw. Jana 8-1). Už pranešimą iš anksto taria širdingą padėką.

„V. R.“ prašo visus Amerikos lietuvių laikraščius šį skelbimą perspausdinti.

Atsistatydino Lietuvos Banko direktorius.

Spaudos pranešimu, šiomis dienomis nesenai sugrįžęs iš atostogų Lietuvos Banko valdytojas prof. Jurgutis atsistatydino ir artimiausiu metu bus paskirtas kiton vieton.

Tuo tarpu dar nežinia, kam bus pavesta ta aukšta ir labai atsakominga vieta, kurioj išbuvo ilgus metus prof. Jurgutis daug pasidarbavęs Lietuvos pinigų tvarkymo srityje.

Žuvo du lietuvių sportininkai.

Šio mėn. 19 d. netoli Klaipėdos važiuojant dviem žymiems lietuvių sportininkams: Esaičiui ir Baltuškai, įvyko katastrofa susidūrus motociklui su automobiliu. Abudu sportininkai liko užmušti vietoje. Žuvę katastrofoje sportininkai abudu jauni: turį po 22 metus.

Gaisras Jonavoje.

Rugpiūčio 13 d. naktį kilo didelis gaisras. Pradžioj užsidegė Segalio fotografijų dirbtuvė, vėliau ugnis pasiekė ir kaimynų namus. Iš Kauno atvyko visos ugniagesių komandos. Daug padėta pastangų, kol gaisrą sulaikė. Sudegė 8 gyvenamieji namai ir keli šiaip trobesiai. Gaisrą pasisekė visiškai užgesyti tik rugpiūčio 14 dieną. Nuostoliai dideli, apie 150,000 litų. Gaisro priežasties dar nepasisekė išaiškinti.

1863 metų sukilėlių kaulai.

Kaune kasant kanalizacijos griovius Ožeškienės gatvėj rasta daug žmonių kaulų. Spėjama, kad tai yra 1863 m. sukilėlių kaulai, nes šioje vietoje rusai sušaudydavo pasmerkus mirtin sukilėlius. Kaulus išėmė ir palaidojo kapinyne.

„Vilniaus Rytojus“ mielu noru priima ir talpina skelbimus apie ruošiamus provincijoje viešus vakarėlius, jei tik gauna iš anksto pranešimą. Bet dažnai pasitaiko, kad tokie pranešimai ateina administracijon, kada numeris jau baigiama spausdinti, ir jų, žinoma, negalima laikraštin įdėti.

VIETOS KRONIKA.

Vyskupai skraido.

Nesenai dar skrido Poznanės kardinolas Hlondas iš Poznanės į Katovicus ir iš Katovicų į Vieną, važiuodamas Romon. Dabar Vilniaus vyskupas-sufraganas K. Michalkevičius, pasigydęs 5 savaites Pietųslavijoje Adriatiko pakrantėse, grįždamas namo, skrido iš Vienos į Katovicius. Iš to galima spėti, kad jo sveikata pagerėjo.

Geras sumanymas.

Po perversmo, kuris įvyko 1926 m. gegužės mėn., prie valdžios stojo nauji žmonės; jie tuomet žadėjo visą gyveniną taip sutvarkyti, kad visiems būtų gera gyventi; juos ir praminė „sanatoriais“. Kaip jie išpildė savo pažadus, mes visi gerai žinome. Pasirodo, kad tam visam kalta spauda ir todel reikia pirmučiausia sutvarkyti ją. Pradedama nuo „sanicinės“ spaudas. Kalbama, kad visi tie laikraščiai bus panaikinti ir jų vieton bus leidžiamas tik vienas; be to manoma panaikinti visas telegrafų agentūras ir palikti tik vieną. Tokiu būdu susitaupys geroka krūva pinigų, ir mums bus lengviau gyventi. Ar iš tiesų jau taip daug sutaupys—reikia abejoti. Bet kad mažiau bus mūsų šmeižikų, tai mes neabejojame, ir todel tokį laikraščių skaičiaus sumažinimą tik sveikiname.

Pagalios.

Švietimo ministerija išleido gana platų aplinkraštį visoms Kuratorijoms, visiems inspektoratams ir visoms pradžios mokykloms. Jame ministerija nurodo, kas reikia išbraukti ir išleisti iš programų, skiriamų pradžios mokykloms. Pasirodo, kad vistik reikia išbraukti gana daug. Pagalios apsižiūrėjo, kad maži vaikučiai ir mokytojai be galo be krašto apkrauti. Senai taip reikėjo padaryti. Seni ir prityrę mokytojai, su kuriais mums teko susidurti, labai nusiskųsdavo tomis programomis. Jie mokymą lygino su plaukimu laivu per ežerą. „Mokini, skubi, kad tik išeiti programą, atsigręži (reiškia patikrini mokinių žinias) — tavo darbo nė ženklo: viskas užmiršta, viskas iš vaikų galvų išgaravo“, — aimanuodavo mokytojai. Jie sako, kad dar ir dabar programos per plačios, dar daug jose yra nereikalingo, kas rekėtų išbraukti, išleisti. Reikėtų neužmiršti šio pedagogijos dėsnio: geroje mokykloje vaikai tik kartoja ir nejučiomis įgyja naujas žinias. O dabar jas brukte bruka, varu varo į vaikučių galveles.

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius Julius Navikas „RUCH“ Spaustuvė, Totorių g.